



**GOZDNO
GOSPODARSTVO
SLOVENIJSKI GRADCI**

JAZ SEM ŽOLNA

ANA ŠINKO
3.c OS Prežihovega Voranca
Ravne na Koroškem

Pozdravljeni! Jaz sem žolna, morda me že poznate. Živim v gozdu. Nekatere moje znanke so že zgodaj v jeseni odletele na jug. Jaz pa sem ptica stalnica, zato sem ostala pri vas. Pa nisem sama. Tudi vrabec, sinica, taščica, vrana, kos in drugi so ostali. Najbrž večkrat slišite, kako tolčem po deblu in iščem hrano. To počne tudi moj prijatelj detel. Ponosna sem nase, saj sem tudi zelo koristna. Nekako se bom že prebila skozi zimo.



d. Črna žolna - *Picus martius*.

e. Zelena žolna - *Picus viridis*.

f. Velika pisana žolna - *Picus major*.

g. Mala pisana žolna - *Picus minor*.

HUBERT DOLINŠEK, dipl. inž. gozdarstva



SODELOVANJE Z GOZDARJI BOSNE IN HERCEGOVINE

Na pobudo g. Mirana PODLESNIKA, lastnika firme „M plus“ iz Maribora in Zavoda za gozdove Slovenije, so nas v začetku meseca marca obiskali kolegi, gozdarji iz Bosne. Skupino so sestavljali profesorji gozdarske fakultete iz Sarajeva na čelu z njihovim prodekanom in ugledni strokovnjaki gozdarske operative - pretežno direktorji gozdarskih organizacij.

Sodelovala sta še dva profesorja gozdarske fakultete iz Zagreba. Obiskali so eno naših vzornih kmetij „Kajžar“ na Orlici, last družine PRAZNIK. Lastnik jih je seznanil z gospodarjenjem na kmetiji, ki uspešno gospodari. Gospa Tonka MODIC, vodja krajevne enote Zavoda za gozdove Radlje, pa jih je seznanila z delom in uspehi gozdarske strokovne službe Zavoda za gozdove. Razgovore smo nadaljevali pri „MARINU“ v Šentanelu. Predstavili smo jim razmere v slovenskih gozdovih, organizacijo gozdarstva pri Zavodu za gozdove in pri gozdnih gospodarstvih in znanstveno raziskovalno dejavnost na Gozdarskem inštitutu Slovenije ter delo Gozdarske fakultete v Ljubljani.

Pri teh razgovorih so sodelovali poleg domačinov še predstavniki vseh omenjenih institucij iz Ljubljane.

Posebno pozornost smo posvetili komercialnemu področju in možnostim trženja. Tu se odpirajo dobre možnosti za trženje opreme in naprav za delo v gozdu. Pogovarjali smo se še o trženju gozdnih sortimentov in žaganega lesa. Za nas je zanimiva kakovostna bukev za predelavo v decimirci Radlje.

Naši gostje so nas seznanili z razmerami v gozdarstvu Bosne in Hercegovine. Njihovo delo spremljajo še vedno povojne težave. Posebej kritično so ocenili poškodovanost gozdov zaradi vojne in zaradi tega nevarnost širjenja lubadarja. Povedali so, da lubadar ogroža več kot 50.000 ha gozdov.

Strokovnjaki Zavoda za gozdove Slovenije bodo sodelovali pri organizaciji zatiranja lubadarjev. Podjetje „M plus“ iz Maribora pa jim bo dobavilo lovne pasti in feromone za lovljenje in uničevanje lubadarja.

Na zaključku našega srečanja smo skupno ugotovili potrebo po poglobljenem stalnem sodelovanju gozdarstva in gozdarjev Bosne in Slovenije na strokovnem in komercialnem področju.



Foto: Gozdar Dolinšek



Če gremo iz Črne proti Žerjavu, vidimo, da se na začetku naselja, na desno stran od doline Meže, odcepi stranska dolina, ki jo poznamo pod imenom Dolina smrti. Kdaj in kako je dobila to ime, ne vem, ji pa povsem ustreza: vrezana med prepadni in povsem goli Ostrčnjakov vrh na zahodu in prepe-revajoči in travnati Kovšakov vrh na jugovzhodu, se dolina strmo vzpenja proti jugu, kjer se spodnji del konča z velikim slapom in le čisto v ozadju, prav na grebenu, se še vidijo drevesa Brezovega gaja. Pobočja so gola, razrezana od erozijskih jarkov, le tu in tam je zaplata trave ali grmiček. Niz hudourniških pregradb preprečuje poglobljanje struge in zadržuje velike kamne, ki bi jih prekotalil v Mežo divji hudournik, ki že ob manjših nalivih hitro in močno naraste. Dolina ni bila vedno takšna. Pečat smrti so ji vdihnili strupeni plini, ki so stoletja uničevali vegetacijo, tla, skalovje in živali. Celo ljudje, ta najbolj trdovraten del narave, ki so živeli ob njenem obrobju in so v njej kmetovali, so se morali umakniti.

Dolina smrti je postala klasičen primer uničene narave zaradi degradacijskih procesov, ki so posledica delovanja strupenih plinov. Fotografije Doline smrti se pogosto pojavljajo v strokovni literaturi kot primer degradacije naravnega okolja, ki ga je povzročil človek. Razen delavcev, ki so gradili dimnike, hudourniške pregrade in ki imajo druge naloge, vanjo le redko kdo zaide, če pa že, potem obisk le redko ponovi. Spoznati dolino iz Tebra, vrha od koder se opustošenje lepo vidi ali iz Ostrčnjakovega vrha, je povsem nekaj drugega, kot dolino doživeti tako, da jo prehodiš od dna do vrha in počez. Še posebej sam Prepererele kamenine, hudourniške struge, duh po plinih, ki se še vedno kadijo iz dimnikov, površine brez rastlin ali tiste grmiče in trave, ki se borijo za obstanek, je treba videti, občutiti, zavohati. Doživeti skrb, kaj bo, če se iz dimnikov zakadi s polno paro, če se sprožijo razmazane skale.

Nekoč v preteklosti je morala biti dolina izredno slikovita: ob jarkih in povirjih so rasli javori in jeseni, položnejša pobočja je poraščal mešan gozd bukve in smreke, na suhih grebenih, kjer so bila plitva tla pa so bili rdeči bori; iz gozdov so štrleli prepadi

nadaljevanje na strani 4

1. Intenzivno preperevanje nad dimniki pod Kavšakovim vrhom.
2. Zaradi intenzivnega preperevanja so postavili niz pregrad.
3. Dolina smrti, ki bi jo sedaj radi preimenovali v Dolino dimnikov.

Foto: Karel ZAGORC



Ostrčnjaka, skozi dolinice pa so brzeli bistri potočki, ki so se zavihтели v slapih preko skalnih stopenj. V dolino je gledala Ostrčnjakova kmetija, ki je imela njihve tudi v zgornjem delu doline.

V 17. stoletju so v zgornji Mežiški dolini našli svinčeno rudo in jo pričeli izkoriščati. Danes se nam zdi, da so Mežiška dolina in njeni prebivalci nekakšna žrtev svinčenega bogastva. Vendar, če se povrnemo 100 ali 200 let v preteklost, bomo spoznali, da so bile življenjske razmere takrat izredno težke. Na kmetijah je takrat živelo veliko ljudi, niso bile redke z dvajsetimi ali celo tridesetimi člani. Da so ljudje iskali delo v rudnikih ali železarnah, kjer so vladale za delavce skrajno težke in celo poniževalne razmere, delali so po 16 ur na dan, tudi otroci, stari pet let, so že morali delati po 10 ur na dan, delavcem so bile za vsak najmanjši prekršek zagrožene kazni kot odvzem dela plače ali celo odpust. In če je bilo

tu tako težko, kakšne so bile razmere šele na kmetijah? Že dosti let je tega, ko mi je znanec, starejši gospod, povedal resnico, ki pa se sliši kot anekdota. Marolt se je vračal iz Žerjava, kjer je bil na šihetu, domov. V Šmelcu se je usedel, da se malo odpočije. Zaspal je, ko se je zbudil je bila tema, zato je šel v Žerjav, nazaj na šihet. Od Marolč, kmetije pod Olševo, ki je sedaj v Avstriji, do Žerjava je namreč dobre štiri ure hoje. Pa tudi gospod, ki mi je to pripovedoval, je hodil na delo iz Prevalj v Žerjav 17 let, poleti s kolesom, pozimi peš. Pravzaprav niti ni bil gospod.

Le težko si predstavljamo, kako so rudarji dan za dnem hodili v težko prehodne strmine in skalovje Šumahovega vrha, ki se vzpenja nad levim bregom Meže nasproti Doline smrti. Po celodnevem delu so naložili rudo na veje in jo vlačili samotež v dolino. In bog ne daj, da bi se kaj izgubilo. V Žerjavu so rudo čistili v „ofperajtnji“ in jo topili v topilnici. Pline iz topilnice so speljali v

Dolino smrti. Plini so bili strupeni in danes strokovnjaki iz inštitutov in fakultet ugotavljajo, koliko je v zemlji svinca, kadmija, drugih težkih kovin in strupov. Ljudje, ki živijo v tem strupu, pa bi morali biti praviloma rajnki. Sam se spominjam nekega poletnega dopoldneva med drugo svotvno vojno, ko so v topilniških pečeh malo bolj zakurili, je bilo listje na bukvah v uri ali dveh tako ožganu, kot v pozni jeseni.

Pot v Dolino smrti se prične na drugi strani brvi, ki je speljana ob dimni napravi čez Mežo. Ob vrsti hudourniških pregrad se steza strmo vzpenja. Z Ostrčnjaka se spuščajo jeziki pobočnega grušča. Po 200m se dolina stisne, hudournik se zažira v skalo. Tudi za stezo ni dovolj prostora in so jo vklesali v strmo skalnato pobočje. Že smo pod slapom. V spodnjem delu je velik leden podstavek, nad njim pa sta mrz in voda zgradila ledeno svečo, ki se dvigne do dna ozke zahodne doline, ki se položno vzpne prav pod Teber. Dolina je z grebenom zaščiten pred direktnim vdorom plinov iz dimnika in se vanjo, odkar so prenehali s topljenjem svinčene rude in so zgradili odpraševalne naprave, življenje počasi spet vrača. Porasla je s travami, pomlajujejo se javor, breza in druge pionirske vrste. Dalj ko gremo po dolini navzgor, bolj zelena je.

Pod slapom se naša stezica izgubi in moramo splezati čez krilo hudourniške pregrade. Zdaj smo že v bližini obeh dimnikov, ki sta postavljena na strmih skalnatih pobočju. Tu so strmi erozijski jarki, kamenina je prhla, struga potoka suha, saj voda pronica med skalnim drobirjem in se le mestoma pojavlja nad površjem. Nad dolino visijo strme erozijske školjke, ki grozijo, da bodo vsak čas poslale kakšen izstrelek nad te. V zraku je poseben vonj, ki deluje na človeka moreče. To propadanje vsega živega in vonj, so dali ime dolini, Dolina smrti. Vzhodna dolina se zoži in konča v strmih erozijskih žariščih. Zato sem moral prečiti zelo strmo pobočje proti desni, kjer deli neizrazit greben vzhodno od srednje doline.

Srednja dolina se prične prav tako kot zahodna s slapom, ki je visok okrog 10 metrov, nad njim pa so zgradili še hudourniško pregrado. Tako se začne srednja dolina z zaplavno ravnino, ki se je izoblikovala za pregrado, dolga je okrog 80 do 100 m in

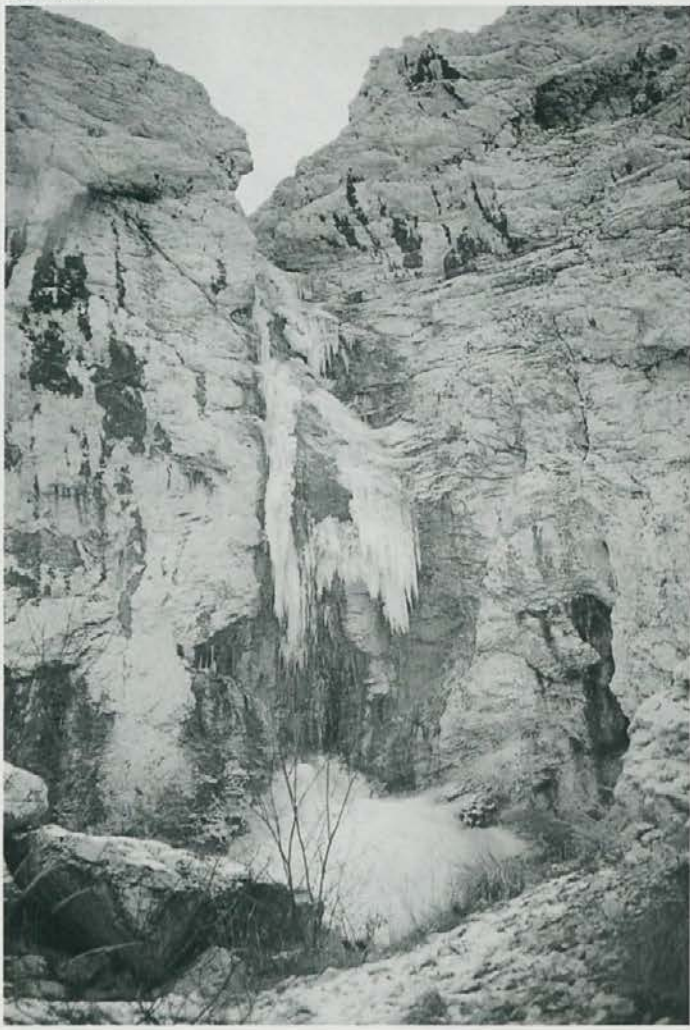
široka tudi do 50 m. Levo in desno se nad njo vzpenjajo zelo strma travnata in mestoma skalnata pobočja. V tem ravnem delu bodo uredili za MPI (metalurgija, plastika inženiring), odlagališče odpadkov. Dolina se preko skalnatega praga nadaljuje v zgornjo dolino, ki je položna vendar ozka, nad njo je zopet visok skalni prag, ki ga na obeh straneh omejuje visoko skalovje. Za tem pa je sprva položno povirje, poraslo s travami, med njimi pa so že posamezna drevesa javora, bukve, smreke in drugih vrst. Položna dolina se vzpne proti grebenu, pobočje je poraslo z mešanim gozdom bukve in javora, breze, smreke in drugih vrst. Na grebenu je lepa ravninica porasla z brezami, Brezov gaj.

Po zmrznjenem snegu in skalah sem se iz srednje doline povzpел proti Kavšakovemu vrhu, saj nisem tvegala zdrsa po tistem strmim in zmrznjenem pobočju, čez katerega sem zlezal na greben nad srednjo dolino. Nad seboj sem zagledal gamsa, ki se je umikal po strmih pobočju in po jarku navzgor. Kar malo lažje mi je bilo, če pride gams, sem si rekel, pridem tudi jaz. Iz tega kota v pozni jeseni nikakor ni bilo enostavno priti, saj višje gori sneg ni bil več pomrznjen in stopinja ni bila sigurna. Malo višje sem videl še dva tropa gamsov. V enem jih je bilo pet, v drugem pa osem. Tako bi dejal, da prijateljca srečaš tudi v najbolj zapuščenih krajih.

V dolino se počasi vrača življenje, z obrobja pljuska vanjo. Iz sosednjih gozdov in od drugod narava jemlje seme in ga bogato razsipava. Eni najdejo pogoje za življenje, drugi propadejo. Z zmanjšanjem količine emisij in manjšo koncentracijo strupov so pogoji za življenje organizmov vedno boljši. Na začetku bodo nov življenjski prostor osvajali pionirji, ki jih bo veliko vrst, kasneje pa jih bodo postopoma izrinile vrste, ki so bolj specializirane in prilagojene specifičnim razmeram. Močnejši pač vedno zmaga. Saj tudi pri ljudeh ni drugače.

Rane, ki jih je povzročil človek, se celijo, po človeških merilih zelo počasi, po naravnih, ko je časa neskončno veliko, pa z normalno hitrostjo. Tega ljudje pač ne moremo dojeti in razumeti. ▲

Spodnji slap



MOTEČI PRIZORI V NARAVI

PETER CESAR, inž.gozdarstva Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec

Hladni zimski dnevi, z obilico snega, kot so bili v februarju, so primeren čas tudi za pregled »službenih« fotografij.

Res je, da fotografija s starostjo pridobiva na vrednosti (pomenu), so pa tudi take, ki ne smejo ostati predolgo v predalu, da jih prekrije prah.

Med svojimi poletnimi obhodi in delu v revirju sem zabeležil nekaj, za oko in naravo motečih prizorov.

fotografija 1.

Ostanki uporabljene tehnologije pri delu v gozdu.

Plastenke za bencin in olje, ki se uporabljajo za delo z motorno žago, prav gotovo niso okras gozdu, niti v ponos lastniku gozda, ki mu jih je bilo pretežko prazne odnesti nazaj domov.

V nekaterih sta bila tudi še olje in bencin, ki lahko močno onesnažita podtalnico in vodotoke.

Pravilnik o izvajanju sečenj, ravnanju s sečnimi ostanki in zlaganju gozdnih lesnih sortimentov v 10. členu med drugim navaja, da je sečišče urejeno, če so iz gozda odstranjeni vsi nelesni odpadki, ki so nastali pri opravljanju del (plastenke, pločevinke, oljni filtri, potrgane jeklene vrvi, ...).

Teh nekaj plastenk, sem pobral na površini slabih desetih hektarjev gozda in prav gotovo sem še katero »pozabil« pod kupom stelje, v grmovju ali za večjim panjem.

fotografija 2

Nezdružljivost funkcij gozda.

Zabeležena deponija ni ob smetišču, temveč je smetišče na koncu gozdno kamionske ceste.

Plastika, polivinil, stari sodi in odslužena vzmetnica so bili v napoto na kmečkem dvorišču in strojni lopi.

Ali niso v napoto tudi gozdu?

fotografija 3

To ni reklama za Gorenje.

Odslužena bela tehnika, stari avtomobili in drugi neorganski ostanki imajo svoj prehodni prostor v kontejnerjih za smeti.

Za dežjem pride sonce in tudi za to zimo bo prišla pomlad ter z njo čas očiščevalnih akcij.

Poskrbimo, da bo takih prizorov v naravi čim manj, najlepše pa bi bilo, če jih sploh ne bo. ▲



POSLOVNA ENOTA GRADNJE GOZDNO GOSPODARSTVO SLOVENJ GRADEC SANACIJE STARIH OBJEKTOV

ALEKSANDER CELAN, inž.gradb.



V okviru prenov starih objektov in delov le - teh se vedno pojavljajo zahtevna adaptacijska dela na statičnih ojačitvah temeljev, sten, obokov ali armiranobetonskih elementov. Pri teh objektih, ki nimajo horizontalnih hidroizolacij in so stene navadno vlažne, je potrebno narediti tudi horizontalne hidroizolacije s hidrofobnimi masami ter zaščito sten proti solitru in izvedbo sušilnih ometov vlažnih starih sten.

Sistem statične ojačitve nosilnih elementov se imenuje injektiranje in ga izvajamo tako, da elemente navrtamo v potrebni razdalji, na vrtnice pa pritrldimo cevne nastavke, na katere se priključijo cevi za vbrizgavanje posebne mase (večinski delež je cement, plastifikatorji, itd.). Ta masa se potem pod visokim pritiskom razliva po konstrukciji, ki jo želimo ojačati, zalije vse luknje, pore in razpoke. Ko se masa strdi, dobi element, ki smo ga tako obdelovali, večjo nosilnost, kompaktnost in trajnost.

Horizontalne hidroizolacije starih zidov izvajamo tako, da npr. zid navrtamo v obliki „cik - cak“ z obeh strani zidov v horizontalni liniji. Potem spet polnimo pod visokim pritiskom s specialnimi masami, ki odbijajo vlago. S tem

dobimo v zidu pas, ki preprečuje vertikalni dvig vlage po zidni konstrukciji.

Vlažne zidove pa omečemo s specialnimi ometi do določene višine. Ti zaradi svoje poroznosti omogočajo hitrejšo odvajanje vlage iz zidu in tako izsušujejo zidno konstrukcijo. Pred tem očiščen opečni ali kamniti zid navadno prebrizgamo s specialno emulzijo, ki preprečuje vdor solitra iz zidu na površino ometa (luščenje opleskov, beli madeži).

Seveda nisem opisal vseh postopkov sanacij starih konstrukcij ter izpustil detajle ter tehnične karakteristike, saj za to ni prostora. Ta dela izvajajo specializirana podjetja in inštituti. Do sedaj smo te postopke uporabili pri adaptaciji Centra za socialno delo v Slovenj Gradcu, adaptaciji osnovne šole Sele - Vrhe ter na objektu, ki ga gradimo sedaj v Slovenj Gradcu, to je poslovno stanovanjska hiša na Glavnem trgu 51.

V februarju 1999 smo se na povabilo firme BAUMIT iz Ljubljane udeležili strokovnega predavanja o strojnih ometih ter zaključnih slojih v Wittersdorfu v Avstriji. Ta tovarna W & P proizvaja tudi sušilne omete ter ostale materiale za sanacijo stavb in konstrukcij. ▲

1. Statična ojačitev zidu, izvedena z injektiranjem.
2. Navrtani zid za izdelavo horizontalne hidroizolacije.
3. Saniran obok.
4. Udeleženci strokovne ekskurzije v Wittersdorfu - v laboratoriju.

Foto: Aleksander Celan





O PERMAKULTURI SEZNANITEV S POTENCIALI

MILENA CIGLER GREGORIN, inž.agronomije

Da bi se seznanili s potenciali in omejitvami določenega zemljišča, imejmo oči široko odprte in raziskujmo. Priskrbimo si načrt zemljišča in podatke o vetrovnosti, količini dežja, nevarnosti poplav, plazov, požarov idr. Domačine povprašajmo, s kakšnimi nadlogami in težavami se srečujejo in kako jih premagujejo. Ti podatki nam bodo pomagali, da si bomo ustvarili prvi vtis, ne bodo pa nam povedali vsega.

Pravilno opazovati pokrajino pomeni, naučiti se odkrivati njene tipične lastnosti: o rodovitnosti tal, preskrbi z vodo, o mikroklimi nam lahko veliko pove rastlinje. Na primer: ločje kaže na zamočvirjena ali barjanska tla, regrat in borovnice na kislta tla, kislica pa na zbita in ilovnata tla.

Če vidimo velika drevesa, ki rastejo v suhih predelih, to pomeni, da je globoko pod zemljo na tem mestu voda. Če rastlina cveti in dobi sadeže prej kot druge rastline iste vrste, to pomeni, da raste v zanjo ugodni mikroklimi. Če vidimo drevje, ki ima večino svojih vej na eni strani, to po-

meni, da na tem območju pihajo močni stalni vetrovi. Najdemo lahko veliko koristnih virov. Ali so kje v bližini potoki ali izviri (za preskrbo z vodo in energijo)? Obstaja več vrst virov: zemeljski, biološki, energetski in socialni viri.

ZAKLUČEK VIZIJA EKOLOŠKO OSVEŠČENE DRUŽBE V DUHU PERMAKULTURE

V zadnjem desetletju se pojavljajo ekološko osveščene skupnosti. To je posledica spremembe zavesti ljudi, pojava novih vrednot ter novih tehnologij.

Namen permakulture ni propagiranje kmetijstva, temveč širiti način razmišljanja, ki zemljo in življenje obravnava z novim, drugačnim odnosom.

Avtor (Bill Mollison) ne vidi druge rešitve problemov človeštva, kot ustvarjanje majhnih, odgovornih skupnosti. Prepričan je, da so dnevi centralizirane moči šteti in da je razpad družbe na manjše skupnosti neizogiben, čeprav včasih boleč proces.

Spremeniti moramo miselnost, ki sloni na tekmovanju, na miselnost, ki ji je temelj povezovanje. Materialno negotovost moramo zamenjati za družbo, kjer se bodo ljudje lahko počutili varne.

Vsak posameznik lahko kaj stori v tej smeri. Lahko ustanovi ekološko gibanje ali lokalno skupino, ki se bo trudila spremeniti politiko naših lokalnih in državnih oblasti. Lahko se posameznik ali skupina poveže s podobnimi skupinami po svetu, ki si prizadevajo spremeniti odnos ljudi do naravnih virov, da bi dosegli premik od razsipavanja k ohranjanju in pametni porabi.

Največje jamstvo za življenje v prihodnosti pa nam daje zavest, da je potrebno spremeniti porabniško družbo v ustvarjalno. Preživeli bomo lahko le, če bomo svoje moči združili. Trudimo se razumeti procese v naravi, skrbno obdelujmo razpoložljive površine in s pazljivim načrtovanjem varujmo zemljo.

Ljudje, ki so nasilni do narave, so takšni tudi do sebe. Če nas zanima samo denar, nam ne bo mar za no-

beno drugo stvar. Miselnost, ki zagovarja monokulturo, je slaba tako v kmetijstvu, industriji kot pri skrbi za zdravje. Takšna miselnost vodi v vojne, ker je sama po sebi v resnici jalova.

Da bi človek postal celovita osebnost, mora prehoditi veliko različnih poti. Najprej se moramo osvoboditi vseh predsodkov, da bi lahko delovali. To je vsa modrost. Samo tisti, ki je pripravljen pomagati po svojih močeh, ki je sposoben biti pravi prijatelj, ki ima občutek za skupnost in ima znanje, se lahko počuti varnega.

Okoli nas je vse polno izzivov in nerešenih problemov: kako premagati mraz, lakoto, revščino, nevednost, prenaseljenost, pohlep, kako se sporazumeti z drugimi ljudmi, kako udejantiti skrb za okolje in kako načrtovati bolj premišljeno.

Začnite sodelovati v tem procesu, spremenil bo vaše življenje in vam odprl nove poti, ki jih danes ne more niti slutiti. To je prihodnost za nas in za naše otroke. ▲

Konec

KMETICE PREGLEDALE SVOJE DELO

FRANC JURAČ

Kar preko sto članic društva kmetic Mislinjske doline se je srečalo na rednem letnem občnem zboru, kjer so kritično pregledale in ocenile delo v lanskem letu. Ugotovile so, da so zastavljen program dela v celoti izpolnile, zato so si podoben program zastavile tudi za delo v prihodnje.

Za spomin na občni zbor pa je nastal tale gasilski posnetek.

Foto: Franc Jurac



DRUŠTVO KMETIC DRAVSKA DOLINA

MARIJA OMULEC, predsednica društva kmetič Dravska dolina

Večkrat sem v Viharniku zasledila članke o delu drugih društev, zato rej se oglašam še sama, ker želim predstaviti društvo kmetič „Dravska dolina“.

Naše društvo je bilo ustanovljeno leta 1992 iz krajevnih odborov, kot so: Kapla, Gradišče, Remšnik, Ribnica, Vuhred, Radlje, Vuzenica in Muta. Dve leti je društvo vodila gospa Marija Kaiser iz Remšnika. Za mano pa je že štiriletni mandat predsednice. Naše društvo deluje podobno kot druga društva kmetič in šteje okoli 370 članic. Skrbimo za to, da bi si naše članice nabrale še več teoretičnega znanja in ga s pridom uporabile v praksi. S tem bi zadovoljile sebe in svoje družine. Zato pripravljamo tečaje in razna predavanja. Tako smo v nekaj zimah obiskale naslednje tečaje: tečaj peke kruha, peke potic, peke peciv (sladkih in slanih), tečaj krašenja tort, kuharski tečaj, strežba jedi, priprava narezkov, ribjih jedi in solat. Ob kulinarčnih tečajih so potekali še drugi, kot so: prikaz pletenje adventnih venčkov, slikanje na steklo in svilo, zavijanje in aranžiranje daril. Najbrž sem še kakšnega izpustila. Članice so prišle še na nekatera predavanja strokovnjakov, ki jih je društvo organiziralo skupaj s kmetijsko svetovalno službo v Radljah.

Posameznice vsako leto skrbno pripravijo izdelke za razstavo „Dobrote s slovenskih kmetij“ na Ptuj in nekatere so od tam prinesle tudi priznanja. Čestitamo! V času sejma Prezenta v Slovenj Gradcu sodelujemo kot samostojne ali skupaj z drugimi koroškimi društvi. V jesenskem času, ko poteka sejem v Radljah, smo pripravile razstave, kot so: ročna dela v Dravski dolini, jedila naših babic ob delu in praznikih, od zrnja do kruha in še kaj. Vedno predstavimo kratek kulturni program, ki se nanaša na temo razstave. V društvu imamo tričlanski odbor za kulturo, ki mu predseduje gospa Anica Hudernik. Do sedaj smo izdale štiri številke glasila z naslovom „Od kuharice do peresa“. V glasilu objavljamo prozne članke, pesmi, recepte, šale in uradna poročila o delu v odborih, ki nam jih posredujejo članice. Ob lanskem božiču smo v hotelu Kozjak v Radljah pripravile razstavo „Božična jedila naših babic“. Naj povem, da se ne samo učimo in delamo, ampak si za razvedrilno vsako leto omislimo vsaj en izlet, oziroma ekskurzijo po Sloveniji in tudi izven. Tako v sklopu društva. Več družabnih srečanj pa pripravijo posamezni odbori. Ob priložnostnih krajevnih praznovanjih ali žegnanjih po vaseh skoraj vedno poskrbijo za kulinarčno opomorejo. Vendor morajo za to trdo delati. Sicer se društvo vzdržuje s članarino in različno visokimi dotacijami občin za posamezne odbore.



Peka potic vuzenških članic.

Foto: Marija Omulec

Na občnem zboru, ki je bil v hotelu Kozjak v Radljah 6. 2. 1999, smo pregledale delo preteklega leta, zbrano poslušale finančno poročilo in podale plan dela za letošnje leto. Na dnevnem redu so bile tudi volitve članic za upravni odbor iz posameznih krajevnih odborov. Tako je občni zbor potrdil predsednici še en mandat, izvolil tajnico gospo Marjano Partl in blagajničarko gospo Miro Freidl. Imenovan je bil še tričlanski nadzorni odbor in prav tako tričlanska disciplinska komisija. Seveda je uradnemu delu sledil še zabavni del. Kmetice, ki se med seboj bolj ali manj

poznajo, saj jih povezujejo skupni interesi, so se lahko vsaj eno popoldne razvedrile ob plesni glasbi. Na samem uvodu občnega zbora smo prisluhnile predavanju strokovnjaka o predelavi sokov. Bilo je zanimivo in 160 članic, kolikor jih je tega dne bilo prisotnih, je rado prisluhnilo razlagi. V program delo smo vnesle še organiziranje drugih tečajev, kot so: prikaz prazničnih dekoracij v kmečkem domu, zamrzovanje živil, seminar o ureditvi kmečkega vrta in še predavanja, ki so v sklopu društva. Tečaji pač potekajo po posameznih odborih glede na interese članic. Kot boljši del

izobraževanja je gotovo izlet, ki ga letos načrtujemo v Idrijo, v Cerkno in v Skofjo Loko.

Upam, da ste spoznali naše društvo in delovanje le-tega. Praviho, da se človek vse življenje uči in ženske rade prihajajo v šolo take oblike. Ne samo zaradi strokovnega dela, marveč zato, da se srečajo z znankami, izmenjajo mnenja in se povesele. Ja, tudi to je vloga našega društva.

Vsem, ki podpirajo naše delovanje in nas vzpodbujajo, najlepša hvala. Še posebej naši vestni mentorici Bernardi Ravnjak in kmetijski svetovalni službi v Radljah. ▲

Da se ob izteku starega leta redno dobivajo podgorski mlekarji ni nič novega, razveseljivo pa je, da to družabno srečanje prerasča v vse bolj obiskano prireditev, ki dobiva tudi svoj kulturni pomen. Domačini namreč popestrijo zabavno plesno prireditev še z nastopi domačih pevcev in igralcev, celotni tekst za oderske skeče pa napišejo sami. Dovolj so zanimivi in izvorni, zato ob iskricah trpke resnice o težavah kmečkega življenja, najdejo tudi dovolj prostora za humor in razvednilo. Letos so se mlekarji zbrali v kulturnem domu v Podgorju, drugo soboto v mesecu januarju. Povabili so tudi predstavnike kmetijske zadruga Ledina, ki je organizator odkupa mleka s tega območja, predstavnike Koroške zadruga hranišne službe, Celjske in Mariborske mlekarne, področne veterinarske službe ter pospeševalcev. Družčina je bila torej vsekakor pestra, zabave in razvednila pa je bilo tudi dovolj, tako da so se posamezniki vračali domov šele v jutranjih urah, ko jih je domači hlev ponovno klical k jutranji molži.

V kulturnem programu so sodelovali kmetje - kulturniki iz Podgorja in Razbora, tekst v predstavljenem skeču in pesmi pa je bil na trenutke kljub humorju dovolj piker tako, da so se morali povabljeni gostje od časa do časa tudi zamisliti nad težavami, ki pestijo današnjega pridelovalca mleka.

Glede na to, da postaja Podgorje z okolico vse bolj tipično govedorejsko področje, znano po dobrih pridelovalcih mleka, tokrat predstavljamo tudi 10 največjih kmetov, ki pridelujejo mleko v Mislinjski dolini, torej na območju, ki ga z odkupom pokriva KGZ Ledina Slovenj Gradec v letu 1998. ▲

SREČANJE PRIDELOVALCEV MLEKA IZ PODGORSKEGA OBMOČJA

MIRKO TOVŠAK, oec.



1. Na srečanju se je zbrala kar lepa družčina pridelovalcev mleka.
2. Z leve: predsednik zadruga gospod Ivan Glasenčnik, direktor Mariborske mlekarne gospod Bogdan Vračko in predsednik nadzornega sveta zadruga gospod Jože Uršej so skupaj nazdravili lepšim časom za pridelovalce mleka.
3. Kulturni program je bil zanimiv. Ko pa se na odru znajdeti igralca, ki sta tudi sicer prava zakonca, je pristnost igranja še večja.
4. Mlekarji iz Pogorja imajo tudi svoj prapor. Novi občinski svetnik, sicer tudi kmet, gospod Skrivarnik, ima dovolj nabrit jezik, da je marsikoga priklical za pribijanje spominskega žeblička na prapor, ob primerni finančni podpori, seveda.
5. Rajanje pa se je nadaljevalo vse do jutranjih ur.

Foto: Mirko Tovšak



Tek. št.	priimek in ime kmeta	bivališče	oddana količina mleka
1.	VERČKOVNIK Cveta	Podgorje	361.426
2.	GAMS Franc	Smartno	235.903
3.	KLANČNIK Miha	Podgorje	213.751
4.	KLANČNIK Peter	Podgorje	195.594
5.	ŠTUMPL Milan	Podgorje	175.986
6.	KAC Robert	Slovenj Gradec	169.744
7.	KRENKER Branko	Podgorje	154.935
8.	SMREKAR Ivo	Podgorje	154.688
9.	KREVIH Jože	Podgorje	144.640
10.	JUVAN Franc	Stari trg	139.306



KLOPNI MENINGITIS PRAVOČASNO CEPLJENJE - VEČLETNA ZAŠČITA

Zavod za zdravstveno varstvo Ravne



Klopni meningitis je akutno virusno obolenje centralnega živčnega sistema. V naravi se bolezen pojavlja med manjšimi gozdnimi glodalci, zbolijo pa tudi domače živali in človek. Bolezen se prenaša iz bolne živali na zdravo žival ali na človeka preko klopa ali preko prebavil, če uživamo neprekuhanu mleko, skuto, sir obolele domače živali.

Posamezni primeri obolenja se pojavljajo skozi celo leto, število pa naraste od aprila do oktobra, ko je aktivnost klopov največja. Najpogosteje zbolijo ljudje, ki se zadržujejo v gozdovih (gozdni delavci, lovci, kmetje, izletniki in nabiralci gozdnih sadežev).

Znaki bolezni

V prvi fazi obolenja, ki se pojavi po 7. do 14. dneh po vgrizu klopa, se pojavi povišana temperatura, slabo počutje in glavobol (stanje podobno gripi). Težave trajajo teden dni ali več, nakar nastopi navidezno ozdravljenje 5 do 10 dni.

Druga faza se izraža z naglim porastom temperature, močnim glavobolom, bruhanjem in „trdim“ vratom (meningialni znaki).

Bolezen običajno traja 3 do 4 tedne. Rehabilitacija je dolgotrajna; spremljajo jo močni glavoboli in slabo počutje.

Preprečevanje obolenj

Širjenje obolenj preprečujemo z uničevanjem klopov z insekticidi. Pred

odhodom v gozd, oziroma v naravo, napršimo obleko in obutev z enim izmed insekticidov (npr. Piro- id) ali namažemo kožo s sredstvi, katerih vonj ali hlapi odbijejo klope s površine telesa (npr. Biban, Autan). Ko se vrnemo domov, telo temeljito pregledamo in eventualnega klopa čimprej odstranimo. Pregledamo tudi obleko...

Najuspešnejša in najbolj sigurna zaščita pred klopim meningitisom je cepljenje, ki se izvaja trikrat v času enega leta. Za trajno zaščito ponavljamo enkratno cepljenje vsakih pet let (pozor za tiste, ki so se cepili leta 1994 in pred njim !!!)

CEPITE SE LAHKO v ambulanti higiensko - epidemiološke službe Zavoda za zdravstveno varstvo Ravne, vsak dan od 8. do 13. ure, v petek pa do 12. ure. Cepimo tudi vsako prvo soboto v mesecu, od 9. do 11. ure!

Cepimo samo s sepivom, nabavljenim in testiranim na Inštitutu za varovanje zdravja RS.

Kompletno cepljenje daje 100% zaščito proti tej bolezni; komplikacij po cepljenju, razen kratkotrajne temperature, skoraj ni. ▲

ZOONOZE, KI JIH POVZROČAJO ZAJEDALCI

IVAN GAMS, dr. vet. med.

Zoonoze so bolezni ali okužbe, pri katerih se povzročitelji prenašajo na človeka z živali na naraven način. Povzročitelji so lahko zajedalci, rikcije, bakterije in virusi.

V tem prispevku bi se omejil samo na zajedalce ali parazite, ki povzročajo te bolezni in so bile ugotovljene v Sloveniji, v naslednjih številkah Viharnika pa bi poskušal na kratko predstaviti nekaj, za naše kraje najpogostejših zoonoz, njihovih povzročiteljev, razvojni krog le - teh in način prenosa z živali na človeka.

Zajedalci oziroma paraziti so osebk, ki živijo v (ali na) drugem organizmu, gostitelju in mu s tem povzročajo škodo. Paraziti spadajo med enocelične organizme (pravimo jim tudi praživali ali protozoi) in mnogocelične organizme (to so črvi ali helminti in členonožci ali artropodi). V Sloveniji je bilo do sedaj ugotovljenih 40 vrst parazitov, povzročiteljev zoonoz, od tega 7 vrst protozojev, 24 vrst helmintov in 9 vrst artropodov.

Pomena zoonoz se bi poleg veterinarjev, zdravnikov, sanitarnih inšpektorjev, ribičev, lovcev, lastnikov hišnih ljubljencev, morali zavedati vsi, ki so kakorkoli povezani s proizvodnjo in higieno živil živalskega izvora in pripravo hrane. Te bolezni se namreč prenašajo z živali na ljudi z živil živalskega izvora, pa tudi z neopranimi rastlinskimi živili, umazanimi rokami itd. V zaostrenih „evropskih“ pogojih gospodarjenja se bo marsikatera kmetija morala ukvarjati tudi z dopolnilnimi dejavnostmi (ali pa se že), kamor v prvi vrsti sodi kmečki turizem z doma pridelano hrano. Kako bo to zakonsko urejeno je drugo vprašanje, vemo pa, da življenje marsikdaj prehitava zakonodaja in več kje se že danes ukvarjajo z improvizirano mesno predelavo, predvsem s proizvodnjo raznih salam in klobas.

Kot že rečeno, bi posamezne zoonoze predstavil v naslednjih številkah Viharnika, tokrat pa bi si pogledali preglednico vseh 40, v Sloveniji ugotovljenih, parazitov, povzročiteljev zoonoz in preglednico, ki razvršča zajedalce glede na način prenašanja na človeka.

PREGLED PARAZITOV, POVZROČITELJEV ZOONOZ NA HRVAŠKEM IN V SLOVENIJI

Parazit	Bolezen pri človeku	Živali-vretenčarji- najbolj pogosto vključene v razvoj in prenašanje
Protozoa		
1. Babesia bovis	babezioza	goved
2. Leishmania infantum	visceralna lišmanioza	pes, podgana
3. Cryptosporidium parvum	kriptosporidioza	tele
4. Toxoplasma gondii	toksoplazmoza	mačka, sesalci, ptice
5. Sarcocystis bovihominis	sarkosporidioza intestinalna	goved
6. Sarcocystis suihominis	sarkosporidioza intestinalna	prašič
7. Balantidium coli	balantidioza	prašič
Helminthes		
8. Fasciola hepatica	fascioloza	prežvekovalci
9. Dicrocoelium dendriticum	dikrocelioza	prežvekovalci
10. Opisthorchis felineus	opistorhoza	pes, mačka, sladkovodne ribe
11. Heterophyes heterophyes	heterofioza	pes, mačka, sladkovodne ribe
12. Metagonimus yokogawai	metagonimoza	pes, mačka, prašič, sladkovodne ribe
13. Echinostoma revolutum	ehinostomoza	vodna perjad
14. Alaria alata	agamodistomoza	lisica, pes, domači in divji prašič
15. Diphyllbothrium latum	difilobotrioza	pes, mačka, sladkov. ribe
16. Spirometra erinaceieuropaei	sparganoza	prašič, žaba
17. Taenia saginata	tenioza	goved

18. Taenia solium	teniaza	prašič
19. Taenia solium cysticercus (Cysticercus cellulosea)	cisticerkoza	prašič, človek
20. Taenia multiceps	cenuroza	pes, ovca
21. Echinococcus granulosus	ehinokokza (hidatidoza)	pes, prežvekovalci, prašič
22. Echinococcus multilocularis	ehinokokoza alveolarna	lisica, pes, mačka, mali gozdni glodalci
23. Dipylidium caninum	dipilidoza	pes, mačka
24. Hymenolepis nana	himenolepidoza	podgana, miš, pes
25. Toxocara canis	visceralna larva migras	pes
26. Anisakis simplex	anizakidoza larvalna	morski sesalci, morske ribe
27. Trichinella spiralis	trihineleza	prašič, podgana, divji mesojedi
28. Dirofilaria immitis	dirofilarioza	pes, mačka
29. Dirofilaria repens	dirofilarioza	pes, mačka
30. Capillaria hepatica	kapilarioza	podgana, miš
31. Trichostrongylus sp.	trichostrongiloza	prežvekovalci
Arthropoda		
32. Sarcoptes scabiei	pseudoskabies, garjavost	domači in divji sesalci
33. Notoedres cati	pseudoskabies, garjavost	mačka
34. Cheyletiella spp.	cheyletiella dermatitis	mačka (pes, kunec)
35. Demanyssus gallinae	dermanisoza	perjad
36. Argas spp.	argaziata	perjad
37. Neotrombicula autumnalis	neotrombikuloza	domači sesalci
38. Ctenocephalides canis	pulikoza	pes, mačka
39. Ctenocephalides felis	pulikoza	mačka, pes
40. Linguatula serrata	lingvatuloza, halzoun	pes, parklari

RAZVRŠČENOST PARAZITOV GLETE NA NAČIN PRENAŠANJA NA ČLOVEKA

A. ZAJEDAVCI, KI SE PRENAŠAJO Z ŽIVALI ŽIVALSKEGA IZVORA

Parazit	Bolezen pri človeku	Poglavitno živilo	Invazijska stopnja
Toxoplasma gondii	tosoplazmoza	meso in organi sesalcev	bradizoit (tahizoit)
Sarcocystis bovi-hominis	sarkocistoza intestinalis	goveje meso	mišični mešički
Sarcocystis sui-hominis	sarkocistoza intestinalis	svinina	mišični mešički
Alaria alata	agamodistomoza	meso divjega in domačega prašiča	mezocerkarija
Opisthorchis	opistorhoza	sladkovodne ribe	metacerkarija

felineus			
Heterophyes heterophyes	heterofioza	sladkovodne ribe	metacerkarija
Metagonimus yokogawi	metagonimoza	sladkovodne ribe	metacerkarija
Echinostoma revolutum	ehinostomoza	školjke	metacerkarija
Diphyllobothrium latum	difilobotrioza	sladkovodne ribe	plerocerkoid
Spirometra erinaceieuropaei	sparganoza	svinina, meso žab	plerocerkoid
Taenia saginata	teniaza	goveje meso	Cysticercus bovis
Taenia solium	teniaza	svinina	Cysticercus cellulosae
Trichinella spiralis	trihineleza	meso domačega in divjega prašiča	mišična ličinka
Anisakis simplex	anizakidoza	morske ribe	ličinka III. stopnje

B. PARAZITI, KI SE PRENAŠAJO S KONTAMINIRANIMI ŽIVILI ALI Z ROKAMI

Parazit	Bolezen pri človeku	Invazijske stopnje
Toxoplasma gondii	tosoplazmoza	oocista
Cyptosporidium parvum	kriptosporidioza	oocista
Fasciola hepatica	fascioloza	metacerkarija
Echinococcus granulosus	ehinokokoza (hidatidoza)	jajčece
Echinococcus multilocularis	ehinokokoza alveolarna	jajčece
Taenia solium	cisticerkoza	jajčece
Taenia multiceps	cenuroza	jajčece
Toxocara canis	toksokarozna (larva migrans visceralis)	jajčece z invazijsko ličinko
Trichostrongylus sp.	trichostrongiloza	ličinka III. stopnje

C. PARAZITI, KI SE PRENAŠAJO Z VBODOM ČLENONOŽCEV

Parazit	Bolezen pri človeku	Členonožec
Babesia bovis	babezioza	klopi
Leishmania infantum	lišmanioza	Phlebotomus spp.
Dirofilaria spp.	dirofilarioza	komarji

VIHARNIK

Izdaja:
 Gozdno gospodarstvo Slovenij Gradec, 2380 Slovenij Gradec, Vrančev trg 1
 Telefon: 0602/43-332
 Direktor: Hubert Dolinšek
 Uredniški odbor: Ida Robnik, Majda Klemenšek in Gorazd Mlinšek
 Glavna urednica: Ida Robnik
 Lektorica: Majda Klemenšek
 Oblikovalska realizacija:
 Umetniška delavnica IDEA, Maribor
 Likovna urednica: Marlena Humeč
 Tehnični urednik: Robert Strmšek
 Priprava za tisk in fotolitijo: Repro Studio Lesjak, Maribor
 Tisk: Odlis, Ravne
 Naklada: 1650
 Vse pravice pridržane, © Gozdno gospodarstvo Slovenij Gradec 1998.
 Na podlagi mnenja Ministrstva za informiranje z dne 30. 1. 1992 je VIHARNIK proizvod informativnega značaja iz 13. točke tarifne številke 3, za kar se plačuje 5% davek od prometa proizvodov.

ODRASEL SI

Svet ni nek sanjavi grič,
 kjer kot otrok si se igral,
 zdaj veš, da dedka Mraza ni,
 da pravljic ni, si zdaj spoznal.
 V vrtincu sanj so vsi odšli,
 ki si kot otrok imel jih rad,
 boli te, da ne boš odkril,
 kje leži začarani zaklad.
 Počasi se zaveš, da izgubljaš
 neka leta, ki jih več nazaj ne bo,
 ostal ti bo le lep spomin
 na otroške solze in brezskrben smeh
 in vedno ista iskrica v očeh,
 čeprav bo odslej pogled drugačen
 na sveta stvari, kajti,
 odrasel si.

Majda PAJER

FRANC BART

Kot vemo, Viharnik izdaja Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec. Ob prebiranju tega mesečnika sem si dovolil, da tudi jaz napišem nekaj besed o njem.

Uvodoma naj omenim, kako sem sploh postal naročnik Viharnika. Z ženo imava poleg drugega tudi nekaj gozda. Nekoč sem bil v zvezi s tem na gozdarskem obratu v Dravogradu in takratni direktor obrata gospod Karel Zagorc me je vprašal, če sem že naročil Viharnik. Odgovoril sem mu, da ne, vendar pa ga občasno prebiram pri mojih sorodnikih. Nagovoril me je, da sem ga naročil in zato sem mu zelo hvaležen. Sedaj ga prejemam že skoraj trideset let. Najprej bi čestital uredniku in uredniškemu odboru, posebej pa še Gozdnemu gospodarstvu, ki ima prav gotovo velike zasluge, da je ta mesečnik redno izhajal. Vsem, ki

pišete v Viharnik, prav tako iskreno čestitam za vaše sodelovanje. Na kratko povedano: veliko gozdarskih knjig bi moral prečitati in prehoditi veliko gozdov, da bi vedel to, kar vem danes o gozdarstvu, kar sem izvedel iz Viharnika. Bil sem tudi predsednik Okrajne združne zveze v Dravogradu. Ta se je predvsem ukvarjala z odkupom lesa. V zvezi s tem smo imeli veliko sestankov, kjer smo razpravljali o kmetijstvu in gozdarstvu.

V Viharniku so mi še posebej všeč uvodni članki, ki jih piše direktor Gozdnega gospodarstva gospod Hubert Dolinšek. Tako dobimo iz „prve roke“ informacije o gozdarski dejavnosti ter vesti o organizacijskih in tehničnih spremembah v podjetju. Mislim, da so gozdni posestniki zadovoljni, saj so seznanjeni z novostmi s strokovnega področja v

gozdarstvu. Mislim, da mi ne bo kdo zameril, če izmed mnogih pomembnih piscev omenim Ludvika Morija, ki tako lepo piše o dogodkih in ljudeh.

Ce ne bi imel Viharnika, ne bi vedel, kaj se je zgodilo z mičurinkami, jablanami, ki so jih poskusno sadili na Koroskem, oziroma na jasi na Pungartu na Pohorju, mislim da neke med 1952 in 1953 leti. Sadnjo je takrat organiziral gospod Feliks Slavič, uslužbenec Združne zveze Dravograd. Združna zveza se je potem organizacijsko povezala z mariborsko zvezo, zato sem izgubil vsako sled za temi mičurinkami. Lani pa sem prebral članek v Viharniku, ki ga je napisal poznani novinar Franc Jurač. Tako sem zvedel, da je nekaj teh mičurink vendarle ostalo v bližini Pungarta pri kmetu Zakeršniku. Vesel sem, da je tako naš cilj delno dosežen. Ker ta jabalka uspevajo v območjih, kjer je

podnebje bolj ostro, bi bilo primerno opozoriti na to organizacije, ki se ukvarjajo s sadjarstvom.

Ob prebiranju jubilejne številke Viharnika sem se posebej zamislil ob člankih mag. Jožeta Pratkanarja, ki veliko razmišlja o prehodu našega kmetijstva v EU ter članku Jožeta Logarja, ki se je razpisal o naši kmetijski pokrajini, o kmečkem bivalnem okolju in arhitekturi na podeželju. On zelo dobro pozna to problematiko, saj je dolga leta kot direktor bivšega TOK Ravne sodeloval pri izgradnji novih kmečkih poslopij. Mislim, da bi bilo prav, da bi Viharnik kmetijstvu posvetil še več pozornosti.

Mimogrede naj omenim, da bo letos 50. letnica ustanovitve Okrajne združne zveze Dravograd, ki sem jo vodil od ustanovitve do njene reorganizacije. Želim, da bi tudi ta dogodek obeležil Viharnik.



Sedijo z leve: Drago ZAGORC, Jože KRAJNC, Ida ROBNIK, Jerneja ČODERL, Mihaela LENART, Ludvik MORI. Stojijo z leve: Marjan ČUJEŠ, Gorazd MLINŠEK, Jože PRATNEKAR, Hubert DOLINŠEK, Rudi REBERNIK, Rok GORENŠEK, Anica HUDERNIK, Ivan HAMUN, Milena CIGLER, Viktor LEVOVNIK, Nada KADIŠ in Tone MODIC.

Foto: Franc Jurač

Ob 30. letnici izhajanja Viharnika je Gozdno gospodarstvo povabilo najbolj zveste dopisnike, ki sodelujejo že od začetka, oziroma dvajset in več let.

Direktor Gozdnega gospodarstva gospod Hubert Dolinšek jim je spregovoril o pomenu Viharnika za podjetje ter se jim zahvalil za njihov prispevek pri kreiranju vsebine. Dopisniki pa so povedali mnenja naročnikov, ki jih srečujejo

na terenu. Večina je zadovoljna z vsebino, posebno pa so pohvalili likovno podobo Viharnika. Med pomanjkljivostmi pa so omenili predoben tisk, ki nekaterim starejšim bralcem otežuje branje ter rok izhajanja; bolj primeren bi bil nekje sredi meseca. Bilo je tudi nekaj predlogov za nove vsebine, govorili pa so tudi o večanju naklade ter predlagali razne načine pridobivanja novih naročnikov.

Seveda pa so, kot vedno ob takih srečanjih, nekateri pripravili šaljive, drugi pa bolj resne nagovore, v katerih so se spomnili tudi nekdanjega sodelavca Matevža Čarfa, ki je neozdravljivo bolan ter sodelavec, ki so že pokojni.

Srečanja se iz različnih vzrokov niso mogli udeležiti ostali člani uredniškega odbora ter tudi nekateri dolgoletni dopisniki, ki so zboleli.

SREČANJE VIHARNIKOV

IDA ROBNIK

Viktor LEVOVNIK

je o srečanju napisal v verzih:

Po mnogih letih smo se zbrali.
Le kam ta čas beži?
Vsi starejši smo postali,
pa se marsikomu zazdi,
da smo komaj šele v Črni „b’li“.

noge vodi daleč v širna mesta.
Vse bolj čudna so ta naša pota,
vsak dan več težav, vse manj veselja.

Zato prijatelji zbrani vsi,
naj se nam v kozarčico vinski.
Do dna ga izpijmo
in dobre volje vsi bodimo.

Za vse ostale pa obljuba,
da zberemo se še kdaj,
ostanite smeli, zdravi smi
in naj to srečanje živi.

PUSTNI KROFI

F. JURAČ

Čas pustnega veselja in norčij je za nami.

Na pustno nedeljo so se tudi na Koroškem radiu odločili za ocenitev najboljših pustnih krofov in flancatov, ki ji še danes pečejo v naših gospodinjstvih in na naših kmetijah.

Na ocenjevanje je pet poslušalcev prineslo krofe in flancate.

Tri članska komisija za ocenjevanje krofov v sestavi Fanika Rošer, Katja Pajenk in Ivan Korošec je ocenila in so po tradiciji zmagali krofi in flancati Katarine Knez iz Gornjega Razborja, nagrade pa so prejeli še Darinka Smole iz Mislinje, Bernarda Ekart in Primož Kotnik iz Slovenj Gradca ter Marija Štaleker iz Golavabuke. Krofi in flancati so bili izjemni tako po izgledu kot okusu, saj so bili narejeni po starih receptih. ▲

Komisija v sestavi: Fanika ROŠER, Ivan KOROŠEC in Katja PAJENK ocenjuje pustne krofe in flancate. Foto: F. Jurač



PUSTNA

F. JURAČ



PUST PRED DESETLETJI

MARJAN ČUJEŠ

Dogajanja v parlamentu pri zamenjavi policijskega ministra so me spomnila na pustne dogodke pred mnogimi leti. Da je prepovedan sad najslajši, je dokazano. Pustovanja v petdesetih letih in procesije ob veliki noči so bila za razliko od današnjih pristna in neprisljena. Nepozabne predstave ob pokopu pusta na pepelnico sredo so v Prevaljah uprizorjali trboveljski knapi, ki so gradili vodni rov za reko Mežo.

Dogodek leta, če ne desetletja, pa je bil za naš kraj takrat, ko je pusta pokopal sam komandir milice ob pomoči v domačega župnika našemljene-ga veseljaka. Vse je skuhal šaljivi gostilničar Brančurnik. Miličnika je odel v svojo lovsko pelerino, ta si je namazal obraz, litovko pa zataknil za pas s službeno pištolo in pohod po vasi se je začel. Miličnik je nosil pusta in kramp, s katerim je začel kopati pred hišo, če niso takoj prinesli zahtevanega daru, župnik pa je blagoslovljal okolico in gledalce. V eni roki je nosil v črno volno odeto elipsasto skledo, v drugi pa ogromnega gobana: ker je tudi sicer odlično oponašal govorico g. župnika, je bilo smeha še toliko več.

In zakaj to omenjam? Zato, ker so bila to povojna leta, ko za demokracijo še nismo vedeli. Ampak glej čudo! Dobrohotni in razumevajoči župnik g. Matej Močilnik ni reagiral s kakšnim pismom, pa smo ga imeli zato še rajše, pa tudi pogumni miličnik si je pri krajanah nabral veliko političnih točk, kot bi temu rekli danes. Da bi kdo zaradi tega v Ljubljani odstopil, nikoli nismo slišali, v Beograd pa ta dogodek najbrž ni segel.

Kaj pa danes? Med drugim naj policijski minister odstopi tudi zato, ker ni storil vsega, kar bi po zakonu moral, ko je njegov sodelavec zletel s ceste. Da bi zamenjali policijskega šoferja, ki je visokega uslužbenca vozil, bi bilo še logično, toda, da se vozi sam, ko je lahko glede na službene obre-

menitve s svojimi mislimi drugje, kot se to dogaja tudi nam, ostalim koristnikom cest, pa ni logično. Morda pa je policijski minister ravnal po krščanskem pravilu, ki pravi: "Če ne moreš pomagati, vsaj ne škoduj.?" In ni storil nič.

Ko v teh mrzlih pustnih dneh poslušam interpelacijske razprave, se čudim mnogim razpravljalcem, kako zmorejo takšno dvoličnost. Med razpravljanjem se s sklenjenimi rokami ozirajo nekam pod strop parlamenta in zlivajo besedno gnojnico na trenutno žrtev. Verjetno upajo, da jih Vsemogočni tudi ne sliši, kajti rdečice sramu na njihovih licih tako ni zaznati. Po končanem govoru največkrat ponosno odkorakajo iz dvorane, besedni smrad, ki ga skuša žrtev otepi s sebe, pa ostaja korektnim poslancem in gledalcem pred ekрани.

Nekoč sem bil priča veliki samokritičnosti neke 98 let stare gospe iz Prevalj. V slovenjegraški bolnišnici je delila sobo z mojo mamo. Zaradi zlomljenih kolkov sta bili obe nemočni. Bolniška strežnica je staro gospo lepo uredila, nato pa ji je ponudila ogledalo, rekoč: "Poglejte gospa Koležnik, kako ste lepi!" Dolgo si je gospa ogledovala zguban obraz iz katerega so sijale še vedno živahne oči, nato iz redkih sivih las spleteno figo na glavi, nakar je dejala le dve besedi: "Za kozlat!" Takrat smo se tej ugotovitvi vsi prisotni do solz nasmejali, če pa bi to ugotovitev danes kdo ponovil in dejal, da velja za razprave nekaterih poslancev, bi smeha ne bilo slišati. Vse to je prav žalostno, ko pa zaslišim še največkrat izrečeno laž v parlamentu: "spoštovani g. kolega", so pa prej izrečene besede samokritične gospe kar prave!

Ob teh dejstvih tudi mene zamika, da bi sklenil roke, pogledal v nebo in nemo poprosil: "Gospod, vzemi jim luč in jo pošlji tisti materi na Kozjansko, ki premražena in v solzah pestuje svojega otroka in tisti babici, ki si v temi s premrlimi rokami ne more naložiti pečice. V parlamentu pa naj gorijo le sveče. Po možnosti le ena sveča sprave, narejena iz voska vseh mogočih barv."

Morda se bodo poslanci takrat le ukvarjali s tem, za kar so bili izvoljeni. Lepo bi bilo in tudi "higienično"! ▲

KAJ OBETA VREME ZA LETO 1999 - IZ STARE PRATIKE

SUZANA PRAPER

Kar prehitro teče čas in že je leto naokoli. Deset let je mimo, kot bi pihnil. Pa se vendar marsikaj spremeni.

Včasih je treba pobrkljati med starimi stvarmi, jih rešiti pred prahom pozabe in jim vsaj za nekaj časa povrniti življenje.

Drobno knjižico sem našla. Njeni listi so že skoraj porjaveli, na nekaj mestih so strgani, tu in tam malce popisani... Strani pa so na mestih, kjer se lista, krepko oguljene in vidi se, da je imel to knjižico v rokah nekdo, ki jo je dosti uporabljal. Iskala sem letnico izdaje, morda avtorja, ki je kaj zapisal, pa nisem našla nič. Vse kaže na to, da je bila to kakšna pratika za umno kmečko gospodarjenje.

Potem pa sem se spomnila, da bi morda tudi vas, bralce Viharnika, to zanimalo. Ker sem našla napoved vremena za leto 1999, sem se nemudoma odločila, da to naredim za vas.

Nekatere ljudske pregovore, ki smo jih podedovali od naših prednikov, s pridom uporabljamo. Mogoče pa ima ta stari koledar tudi svojo ceno. Morda si ga bo kdo od vas shranil in preverjal iz meseca v mesec, ali so naši dedki, pradedki (mogoče tudi prapra...) imeli prav. Kakorkoli že, malo za zabavo, malo za sprostitev, malo tudi zares... Besedilo je dobesedno prepisano, tudi ločila so postavljena tako, kot so v izvirniku. V oklepajih sem pripisala samo imena mesecev, saj si stara in slovenska imena mesecev nekateri še nismo uzavestili. Upam, da vam bo branje v veselje.

MERKUR

Merkur je solncu najbližja premičnica in proti ostalim premičnicam ni posebno velika. Z zemlje se vidi kot majhna zvezda, belosvetle luči. Okolo svoje osi se zavrti v 24. urah in 50. minutah. Da dovrši svoj tek okoli solнца, potrebuje samo 88 dni.

Merkur vlada v naslednjih letih: 1900, 1907, 1914, 1921, 1928, 1935, 1942, 1949, 1956, 1963, 1970, 1977, 1984, 1991, 1999.

Merkurjeva leta so poprek bolj suha in mrzla nego topla, zraven tega so malokdaj rodovitna.

P o m l a d. Sušev konec je precej tople in prijeten, mali traven do 25. suh in hladen, proti koncu mrzel; veliki traven ima izpočetka neugodne in mrzle dneve, kar škoduje sadnemu drevju.

P o l e t j e je precej deževno, a vendar ta vlaga ni zemlji v nikako pomoč. Seno in zrnje se lahko spravi pod streho, ako gospodarji porabljajo lepe dneve.

J e s e n. Pozno na jesen je mnogo dežja in mraza; v drugi polovici meseca vinotoka nastane suho vreme, ki traja do meseca grudna, samo časih je vmes malo dežja.

Z i m a. Po sušni jeseni v zimi izpočetka meseca grudna takoj mrzlo vreme. Oba trajata do svečna, ki je nekaj bolj ugoden, a sredi jako mrzel. Ta zima traja do sušca in se konča z viharjem.

VREME V POSAMEZNIH MESECIH IN DNEVIH

Sušec (marec). 22. pade tople dež, 26. se zjasni in je lepo toplo do 30.; 31. hladno.

Mali traven (april). Od 1. do 15. mrzlo, suho vreme; od 16. do 17. huda zima, da po vrteh vse pozebe, potem je vreme nekaj ugodnejše; od 25. do konca tega meseca je čisto toplo; 28. grmi precej močno.

Veliki traven (maj). Lepo toplo vreme minulega meseca traja do 6., potem je nekoliko dni vetrovno in neugodno; od 8. do 18. je tako suho in vroče, da suša škoduje malone vsem rastlinam; nekaj ugodnejše je vreme od 19. do 24.; 25. je tople dež, ki traja do 29.; potem je do konca lepo.

Ržni cvet (junij). Od 1. do 8. je lepo in prijazno; 9. in 10. dežuje, potem je zjutraj megla do 13., nato deževje do 23.; od tedaj je lepo do konca.

Mali srpan (julij). Ta mesec se začne z veliko vročino, ki traja do 15., potem nastane deževje do 21.; potlej je lepo do konca.

Veliki srpan (avgust). Od 1. do 2. velika vročina; 5. deževje do 19.; potem je en dan lep, in ta dan nastane zopet do konca trajajoče premenljivo vreme.

Kimavec (september). Od 1. do 4. je zelo toplo, potem velik dež; za dežjem pa grmljavica, do 20. neprestano lepo vreme, 30. pa deževje.

Vinotok (oktober) se začne z dežjem in je do 13. moten in temen, 14. dežuje; 15. in 16. je lepo, potem dežuje do 24.; potem nastopi zopet lepo vreme; od 29. do konca je megleno in hladno.

Listopad (november). Lepo vreme je do 4.; 5. in 6. je silen veter; nato dva dni dež, potlej je zopet lepo do 16., samo da je časih megleno; od 17. do 28. je motno in mrzlo, potem deževno do konca meseca.

Gruden (december). 1. je lepo, pozneje viharo in neprijazno do 15.; od 16. do 20. je mrzlo; 21. motno in sneg; potem zelo mrzlo do konca meseca.

Prosinec (januar). Ta mesec je skoro neprestano mrzel do 30., potem je pa vetrovno in bolj ugodno vreme.

Svečan (februar). 1. in 2. motno in ugodno vreme; od 3. do 6. je motno in mrzlo; 8. lepo, nato 10. pride dež, potem ugodnejše vreme.

Sušec (marec). Ugodno vreme minulega meseca traja do 5.; potem je od 6. do 9. vlažno vreme, za katerim pride od 13. do 16. precej silen dež; 18., 19. in 20. je vse polno ledu, da je nevarno hoditi.

RODOVITNOST

Poletna setev. Vse te setve uspevajo precej dobro; posebno je pa to leto dobro za ječmen. Oves, grah, leča in grahorka se morajo sejati, ko ni sta zemlja in vreme ne presuhi, ne prevlažni. Konoplje se dobro obnesejo, samo, da ostanejo kratke; lan je zelo lep. Turščice je mnogo in je tudi precej lepa.

Zimska setev. Ta je tako različna, da se da o tem težko povedati kaj gotovega. Ako je bilo lani suho in vroče poletje, ima pšenica v Merkurjevem letu mnogo slame, pa malo zrnja; ako pa je bilo prejšnje leto vlažno, je mnogo zrnja. Ko pšenica cvete, je nevarno.

Jesenska setev. Najboljša je rana in pozna setev, ker srednjo snedo polži. Na prvi ali rani setvi se smejo spomladi pasti ovce, na srednji in pozni pa ne.

Hmelja zraste malo, in še ta je slab.

Vinstvo. V Merkurjevih letih trta obrodi le malokdaj, v petdesetih ali šestdesetih letih samo enkrat, dasi kaže spomladi lepo.

Golazen. Jeseni je vse polno miši, ki so zimski setvi nevarne; v zrnju pa rasto majhni črviči. Srednji jesenski žetvi škodujejo polži, katerih je veliko.

Ribe. Poleti ni v potokih in rekah skoro nič rib, jeseni pa se zelo pomnože.

Bolezni. Ljudje in živali, ki jih v Merkurjevih letih popade bolezen, okrevajo le polagoma, ker so boleznini navadno nevarne in ponehajo šele po dolgem času. Največ takih boleznini je spomladi in koncem jeseni. Tudi živinska kuga se pogostoma pojavlja v teh letih.

KAKO OPAZUJEMO VREME DANDANES

Vobče je znano, da so naši predniki bolje opazovali vreme, nego ga mi dandanes. Slavnoznan dr. A.F.C. Vilmar je zenačil stara in nova izkustva, in sicer z zelo dobrim uspehom. Zato naj podamo tukaj čitateljem to, kar je važnejše.

Sušec (marec): Ako je bilo pozimi malo vlažno in srednje mrzlo, je navadno od 2. do 6., večinoma pa dne 4. sušca sneg ter je jako mrzlo. Čim večji sneg in hušji mrz, tem mrzlejše in mokrotnejše vreme je spomladi. Ako je pa od srede svečna do sušca hušji mrz, traja vreme malokdaj preko teh dni, temveč za tega časa navadno prestane. Ako je od 8. do 15. zelo vroče in sušno, je od 20. pa vedno do konca tega meseca nevihta in sneg, in to napoveduje neugodno pomlad.

Od 18. do 26. je čas zelo važen, zakaj dnevi odločujejo vreme, ki bo v bližnji četrtini leta. Naš porok pravi o tem: "Ako je v tem času nevihta in sneg, moramo pričakovati mrzlo in mokro, ako je zdolec (vzhadni veter) in mrz, moramo pričakovati sušno, neugodno, rastlinstvu škodljivo pomlad, v kateri navadno ponoči zmrzuje. Kakršen veter je te dni, tak ostane navadno do meseca ržnega cveta brezizjemno neizpremenljiv. Ugodnost in vlažnost z zapadnim vetrom, ako je precej silen in ako je deževno, naznanjata gotovo trimesečno ugodno jasno vreme, ob katerem bo vse raslo."

Ako trajajo hude zime s snegom in mrazem še nekaj časa tudi v sušcu, je to dobro znamenje za pomlad in poletje, ako nastane od 27. do 31. sušca hipoma toplo vreme ali nevihta. ▲

REBERNIKOV TONČ 86 LET JE DOPOLNIL

LUDVIK MORI

Včasih se zgodi, da koga prezremo, ko je v ožjem krogu svojcev praznoval okrogli jubilej svojega življenja. Izvedel sem, da sta Anton GALER in njegova žena Marija obhajala tri okrogle obletnice: Tonč 85 let, žena Marija 75 let lani v januarju ter letos 45 let skupnega življenja. Sicer pa Rebernikovi rodovi uspešno kmetujejo na teh, lepo zaokroženih, ne prestrmih poljih.

Tonč, kakor ga po domače kličemo, se je rodil 12. januarja 1913. Pred njim pa sta se rodili še dve sestri, za njim pa brat Marko in tri sestre, žal je najmlajša v 13. letu umrla. Težko je bilo življenje med I. svetovno vojno in po njej. Komaj so si malo opomogli, jim je leta 1924 umrl oče, še razmeroma mlad, star komaj 40 let, ki je bil tudi muzikant perniške godbe. In žena Franciška in mati otrok je pogumno vzela vajeti v roke ter uspešno gospodarila še dobri dve desetletji ter vzorno vzgojila svoje otroke v marljivosti in poštene ljudi. Kakor mati, so tudi otroci dočakali visoko starost.

Kar precej časa je Tonč, kot prisilni mobiliziranec, prebil v nemški vojski, nato pa še v ujetništvih, od koder sta z nekim prijateljem pobegnila in peš rajžala čez hribe in doline ter zelo shujšana srečno prispela v svoj domači kraj.

Nekaj let po vojni si je Tonč naplavšal deset let mlajšo Smolnikovo Micko, s katero sta v zakonu podarila življenje trem fantom in trem puncam in jih dobro vzgojila. Poleg kmetovanja je mojstrsko naredil marsikateri dotrajan del stavbe ali orodja. Cepil je tudi „skodle“ in z njimi prekril kakšen hram. Dobro je vzdrževal potočni mlin, ki ga je zgodaj spomladi preuredil za mletje oljnic, ki so jih kmetje in najemniki kar precej pridelali v teh krajih. V Rebernikovem mlinu so v vsaki sezoni naprešali kar precej pristnega domačega olja.

Vse do lanskega leta je Tonč občasno premagal strmo pot do Pernic. Z veseljem in uspešno sta oba z ženo opravljala lažja dela, dokler ju niso razne bolezni oslabile. Oba sta srečna, da mladi nasledniki dobro in



Z leve: Marija, vnuk Slavko in Anton Rebernik Foto: Ludvik Mori

uspešno gospodarijo ter se usmerjajo v kmečki turizem. Tako urejeno kmetijo bo gotovo z veseljem prevzel kateri izmed pridnih otrok, ki obiskujejo zadnje razrede osnovne šole.

Dedek in babica sta vesela, kadar ju obiščejo otroci in vnuki. Slednjih imata osemnajst ter šest pravnukov. V imenu vseh, ki ju poznamo, jima želimo še veliko let zdravega življenja. ▲

PRAZNIK ŽENA

ŠTEFKA MELANŠEK

Narava je letošnjo zimo poskrbela za obilico snega, kljub temu pa se hitro približuje pomlad in praznik žena.

Lepo se je spomniti tistih časov, ko smo se žene za naš praznik zbrale pri Pečolarju. Pozornost, ki smo je bile deležne, nam je veliko pomenila. Šopek teloha, ki so nam ga nabrali razborski otroci, nas je osrečil.

V Razboru so se zbirale največ kmetice, ki so si za dan žena vzele čas in prisluhnile otroškemu programu. Takrat še ni bilo toliko radijskih sprejemnikov, za televizor pa je vedel le malokdo. Edino razvedrilo je bilo naše srečanje. Tako smo vsaj enkrat na leto pozabile na skrbi. Saj si žena, mati, kmetica le malokdaj vzame čas za sprostitev.

Proslave je takrat, okrog leta 1970, pripravljala Rdeči križ Razbor. Odbor je po domovih zbiral vse, kar je potreboval za proslavo, največ seveda živil. Tako smo lahko pripravile skromno malico. Na fotografiji so večinoma starejše žene, matere: kar sedem izmed njih ne živi več. V ospredju sedi Pečolarjeva mati Marija, kot

najstarejša med nami. V Razboru je bila zelo spoštovana. Rada je pomagala vsakemu, ki je zašel v stisko. Med vojno je tudi meni velikokrat skuhalo vroči

čaj, ko sem pozimi premražena prinesla pošto do nje. Kadar sem vsa prezebla potrkala na njene duri, sem dobila kos kruha in lažje sem odšla naprej pod

Uršljo goro. Fotografija je bila posneta na dan žena leta 1971. Upam, da se bodo žene prepoznale na fotografiji. ▲



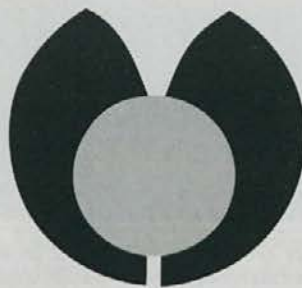


ZM d.d.
**ZAVAROVALNICA
MARIBOR**

ZAVAROVALNICA MARIBOR d.d.
Podružnica SLOVENJ GRADEC
tel.: 41-591, 41-813, 41-881, 41-882
fax: 41-814

UGODNO

- **KASKO ZAVAROVANJA AVTOMOBILOV
BREZ
DOPLAČILA ZA KRAJO**
- **PREMOŽENJSKA ZAVAROVANJA
VSEH VRST**
- **NAJUGODNEJŠA ŽIVLJENSKA
ZAVAROVANJA
ZLATA NALOŽBA**



KOROŠKA ZADRUŽNA HRANILNO KREDITNA SLUŽBA p.o.

SLOVENJ GRADEC, CELJSKA C. 7
TELEFON: (0602) 42-341, 42-344,
43-193
TELEFAX: (0602) 43-301

TOLAR NA TOLAR ZA RAZVOJ KMETIJSTVA

OBREŠTNE MERE ZA HRANILNE VLOGE OD 1. MARCA 1999 DALJE

Vloge	na mesec (31 dni)	na leto
Vloge na vpogled, tekoči in ŽR občanov (1%)	.08	1.00
Žiro računi društev (1%)	.08	1.00
Depoziti nad 31 do 61 dni (T+1%)	.58	7.11
Depoziti nad 91 dni (T+2%) (D+2%)	.67	8.17
Depoziti nad 181 dni (T+2.5%) (D+2.5%)	.71	8.70
Depoziti nad 1 leto (T+4%) (D+4%)	.84	10.29
Kratkoročna posojila za kmete člane zadrug (T+8)	1.16	14.53
Kratkoročna posojila za kmete nečlane zadrug (T+10)	1.35	16.65
Zakonska zamudna obrestna mera (letni T+14.4)		20.45

T je temeljna obrestna mera, ki jo za vsak mesec določa Banka Slovenije trenutno kot aritmetično povprečje indeksa rasti drobnoprodajnih cen za zadnjih 12 mesecev od 1. 1. 1998 dalje.

D je devizna klavzula, ki se izračuna kot razlika med srednjim tečajem Banke Slovenije za DEM na dan poteka vezave in na dan sklenitve vezave.



koroška banka

*Koroška banka d.d., Slovenj Gradec,
bančna skupina Nove Ljubljanske banke*

SPOŠTOVANI IMETNIKI TEKOČIH RAČUNOV KOROŠKE BANKE!

V mesecu februarju ste prejeli novo kartico tekočega računa - BA kartico.

Z njo lahko dvigujete gotovino v banki, uporabljate storitve na bančnih avtomatih, opravite identifikacijo pri plačevanju s čeki, plačujete blago in storitve na vseh prodajnih mestih označenih z nalepkami BA.

Vsi, ki še nimate tekočega računa, pa se oglasite v vam najbližji enoti Koroške banke, kjer boste prejeli vse podrobne informacije o tekočem računu in uporabi nove bančne kartice.

Veslimo se vašega obiska.



V a š a b a n k a
Koroška banka d.d.
Slovenj Gradec

„OSTALA SEM NA KMETIJI“

FRANC JURAČ

Ramšakova kmetija na Kozjaku pri Mislinji je v strmem svetu pod Paškim Kozjakom, velika pa je 23 hektarov. Na njej že od leta 1981 pridno gospodarita Majda in Niko Sinreih, s katerim se je Majda poročila leta 1975. Tudi Niko je bil kmečki sin Peharjeve kmetije iz Dovž pri Mislinji se je želel priženiti na kmetijo. Kljub težkim pogojem v kmetijstvu Majda in Niko Sinreih na Ramšakovi kmetiji sodobno gospodarita, zadnja leta pa sta kmetijo tudi posodobila in nakupila potrebne stroje za lažje delo. Kljub temu je treba na kmetiji opraviti še eno tretjino dela ročno. Tokrat smo za naš pogovor izbrali sogovornico Majdo Sinreih, mlado kmetico in aktivno delavko v raznih organizacijah in društvih, za kar poleg obilice dela na kmetiji vedno najde čas.

„Na kmetiji smo se rodile tri sestre; Danica, jaz in sestra Štefka. Mama Kristina in danes že pokojni oče Dominik sta me določila za naslednjo kmetije, čeprav sem po končani osnovni šoli imela veliko željo, da bi se šolala in postala zdravnica. Pa mi to ni uspelo in ostati sem morala na kmetiji. Sestri sta se poročili, Danica v Šentjanž pri Dravogradu, Štefka pa v Mislinjsko Dobravo, kjer sta si uredili lepa in srečna družinska ognjišča. Meni seveda ni ostalo drugega, kot da sem ostala doma in nadaljevala delo na kmetiji,“ pravi Majda Sinreih.

„Ko sem se leta 1975 poročila in leta 1981 prevzela kmetijo, sva morala z možem Nikom pošteno prijeti za delo, saj smo takrat sejali več vrst žita in obdelovali njive ročno. Preživljali smo se izključno s kmetijstvom, zadnje čase pa nam zaradi težkega stanja v kmetijstvu hribovita kmetija daje iz leta v leto tanjši kos kruha. Naša kmetija je mešana kmetija, od tega pa je tudi okoli 3 hektare neredovitnega in varovalnega zemljišča. Da pa se ne zaraste grmičevje, pa moramo okoli tri tretjine zemljišča obdelati ročno, to pa je za nas še posebno naporno,“ meni Majda.

Osemnajst let je že minilo odkar ste prevzeli kmetijo in na njej gospodarite. Veliko truda sta vložila z možem tudi v posodobitev kmetije in v nakup kmetijskih strojev. Kako danes gledate na delo in gospodarjenje na kmetiji?

„Vsa ta leta, odkar kmetujeva, vam lahko rečem, da so bili težki in hudi časi za kmetovanje. Kot veste, država kmetijstvu ni naklonjena in takšno nenaklonjenost pa čutimo kmetje. Zato tudi ni čudno, da se

mladi kmetje vse manj odločajo za prevzem kmetij, ko vidijo, da v kmetijstvu ni prihodnosti. Tudi jaz bi danes premislila, v teh hudih časih, ali bi prevzela kmetijo ali ne. Če kmetija nima dohodka (tega pa je danes težko dosegati) potem samo še životariš in ni denarja, da bi si lahko plačeval invalidsko in pokojninsko zavarovanje. Tega si na naši kmetiji plačuje le mož, da bi si ga lahko plačevala tudi jaz pa dohodek kmetije ne dopušča. Tu pa so še drugi vsakodnevni izdatki, ki jih moraš sproti plačevati. Ne vem, kako bo to v bodoče, ko prihajajo za kmetijstvo še težji časi. Že zdaj pa mislim in razmišljam, kako se bomo vsi tisti, ki si danes ne moremo plačati invalidskega in pokojninskega zavarovanja lahko preživljali na svoja stara in onemogla leta.“

Dva sina imate! Ali že danes razmišljate o nasledniku kmetije?

„To je zelo težko vprašanje, še teža pa je odločitev, kateri izmed sinov bo nasledil kmetijo. Sinova sta že pri „kruhu“, izučila sta se in sta zaposlena. Po „šihu“ nama pridno pomagata pri vseh kmečkih delih na kmetiji. O tem, kateri bo nasledil kmetijo pa se še nismo pogovarjali. In ne vem, kako bo, ko bo treba prevzeti kmetijo. Če se v kmetijstvu časi ne bodo spremenili na boljše, bo za naslednika še slabše.“

Ob obilici dela, ki ga imate na kmetiji ste nekoč zelo aktivno delali v raznih družbenih in političnih organizacijah in društvih. Tudi danes je vaše delo izredno uspešno?

„Do dela v raznih organizacijah in društvih sem že nekdaj imela veliko veselje. Tako kot moj oče in mati sem tudi jaz delala v organih tedanje krajevne skupnosti v Doliču. Ob ustanovitvi društva kmetic Mislinjske doline sem bila med prvimi njena članica, zdaj pa sem že dve leti njena predsednica. To delo zelo rada opravljam to pa zaradi tega, kjer so v njem včlanjene kmečke žene in dekleta. Tudi me, kmečke gospodinje, moramo imeti nekakšno stanovsko organizacijo, v kateri se preko raznih tečajev in predavanj izobražujemo in izmenjujemo svoje znanje in izkušnje. Tega pa imamo v društvu kmetic zelo veliko in prav je, da tu kmečke žene in dekleta najdemo tudi kanček razvedrila.“

Pravite razvedrilo. Ali imate tega dovolj tudi kmečke žene ob obliki kmečkega dela?

„Razvedrila in prostega časa lahko ima vsaka gospodinja toliko kolikor si ga vzame sama. Ob obilici dela, ki ga imam najdem zase tudi nekaj prostega časa. Ob večerih, ko

postorim svoje delo rada vzamem v roke kakšno dobro knjigo, ali pa po večerih pogledam kakšno dobro televizijsko oddajo. Pokukam tudi v kuharsko knjigo in preizkušam recepte, za katere sem pridobila znanje na raznih tečajih. Rada skočim tudi k sosedom na kavico in na kakšen kratek klepet. Rada sem tudi v prijetni družbi, kjer je prisoten

zdrav humor. Prebiram rada časopise in večkrat vzamem v roke tudi pero in kaj napišem za VIHARNIK in Kmečki glas. Znam pa biti tudi sitna hčerka, žena in mama. Sem pač takšna kakršna sem, takšno me poznajo in takšno me ima rada tudi družina,“ pravi Majda Sinreih, Ramšakova Majda kot jo imenujejo domačini. ▲



Majda SINREIH v domači peči speče zelo dober kruh.

Foto: Franc Jurač ▲▼



Ramšakova kmetija na Kozjaku.

Majda SINREIH (sedi desno spodaj) v družbi z Danico ONUK (levo), Marijo OMULEC (stoji levo) in Anico HUDERNIK (stoji desno), ki so vse aktivne v društvih kmečkih žena.



ZRNO ŽIVLJENJA PESNIŠKA ZBIRKA BERTE RUPČIČ

IDA ROBNIK

Konec lanskega leta je pri založbi Drumac Maribor izšla druga pesniška zbirka Berte Rupčič. Predstavitvena slovesnost zbirke je bila 20. januarja v knjižnici Ksaverja Meška v Slovenj Gradcu. Pesmi je z izjemnim poslušom predstavil gospod Marjan Križaj, kulturni program pa so izvajali učenci glasbene šole Slovenj Gradec.

Uvodne besede je novi zbirki na pot napisal pisatelj Janez Švajncer, likovno pa jo je opremila kar avtorica sama s svojimi slikarskimi deli, ki vsebinsko dopolnjujejo posamezna poglavja. Urednik je pesmi razvrstil v tri poglavja in jih poimenoval: Za soncem, Svet okoli mene in Razmišljanja. Naslov zbirke „Zrno življenja“ je tudi naslov pesmi, ki čutno in ubrano pripelje bralca do zadovoljstva, ko jo zaključijo z verzom: „Na mizi že hlebček kruha te vabi.“ Nežni in polni hrepenenja so verzi, ki opevajo mater, spomin nanjo in na njeno ljubezen do otrok. Mati ima nasploh posebno mesto v njenem življenju, saj je prisotna vedno, jo vodi in navdihuje za pisanje in kot sama pravi: „Pisati začnem, ko začutim akorde svojega rahločutnega srca in kot da me nevidna roka matere vodi k pisanju ponoči, zgodaj zjutraj, kadarkoli...“ Ljubezen je močno prisotna tudi v pesmih, ki opevajo naravo in domoljubnih, ki so izrazito vezane na okolje, kjer avtorica biva. Ljubezen pa prevečajo tudi verzi, ki opevajo partnerski odnos. Ti pa se običajno končajo z razhajanjem in iskanjem novih poti, kar je tudi avtoričina življenska izkušnja. Ganljive pa so pesmi o staranju in minljivosti ter hrepenenju po mladosti.

Pesmi Berte Rupčič bodo prav gotovo radi vzeli v roke tisti, ki poznajo kraje njenega bivanja in ljudi, ki v teh krajih živijo. So razumljive in ubrane, primerne za vse generacije. ▲



Berta Rupčič, Marjan Križaj, na kitaro igra Matic Borkovič. V ozadju so razstavljene Bertine slike.



Berta prejema čestitke ob izidu nove pesniške zbirke.

PREROJENA LETA

Pospravljanje stanovanja je kot pospravljanje svojega življenja. Naj prerojeno na pot stopajo leta, v sij in nova jutra, da starost bo vsa, vsa čista, z biserno ogrlice let odeta.

MLADE TRATE

Stopam po preprogi zelenih, večno mladih trat. Kot nekoč z babico, le da je zame pomenila vsaka travna bilka še neraziskan svet.

Akacije so dišale v večer, babica napravila cvrtje je iz njih in jaz sem začutila otroštvo na mizi.

Pod akacije prelestne, na mlado se trato uležem in srkam njih vonj kot čebelica, rosa ponudi mi odeje, skupaj ujameva zarje.

Tančica se davnih spominov odstre.

MOJA ROJSTNA VAS MISLINJA

Pod Pohorjem moja rojstna vas leži, spomini na njo, kakor reka v noč teko. Valovi' reka Mislinja v noč, ob njej dekleta pele smo nekoč.

Valovi reke odnašali so pesem v daljavo... večkrat utrne v meni se vzdih kako v njej se je pralo.

Ob visokih lipah in smrekah starodavnih, v njih sencah stala stara graščina je nekoč. Tod mimo vozila ozkotirna železnica je v noč, kolesa vagončkov pela so pesem davnih rodov.

V grajskih linah poslušali smo skovikanje sove, pa vendar prebujali smo se v zarje nove. Ko dan pogledal je skozi modre vzpenjalke, po stenah in kotih skritih viseli so netopirji kot slike.

V Mislinji kalila se je moja mladost, vso mladostno lepoto in razigranost sem z mladostnimi prijateljicami pustila tam, a zdaj včasih ne vem kod in kam.

Le spomini trkajo na vrata, ki več jih ni, kako, kako čas vse spremeni, Lipe še cveto, v njih ptički pojo, jasmini v noč dehtijo in spomine budijo.

FOLKLORNA SKUPIŃA KULTURNEGA DRUŠTVA „GOZDAR“ IZ ČRNE NA KOROŠKEM JE ZAPLESALA V LETO 1999

GORAZD MLINŠEK, predsednik KD „Gozdar“

Kultura je sestavni del življenja v določenem kraju. Kulturna dogajanja na ljubiteljskem in profesionalnem nivoju so tudi odvisna od dobre volje posameznikov ali skupine kulturnih zanesenjakov v domačem kraju, občini ali regiji. Tudi v Mežiški dolini nastanek novih občin ne sme vplivati na skupni kulturni mrk med občinskimi plotovi, saj so kultura med Peco, Uršljo, Strojno in Smrekovcem skozi stoletja skupno ustvarjali rodovi kmetov, rudarjev, gozdarjev in železarjev.

O kulturnem poslanstvu v domačem kraju smo se pogovarjali tudi člani kulturnega društva „Gozdar“ iz Črne na Koroškem na 1. občnem zboru v mesecu januarju. Kot samostojno kulturno društvo delujemo že eno leto, kmalu pa bomo praznovali 20. obletni-

co, saj smo dolga leta delovali pod okriljem GG Slovenj Gradec. Kljub sprotim težavam se članstvo v našem društvu veča. Zelo aktivni so plesalci in plesalke folklorne skupine. Na našem srečanju smo ugotovili, da je v društvo včlanjeno 27 članov, redno se pridno udeležuje vaj 10 parov. V prvi polovici leta 1998 so plesalci pridno vadili, da so se predstavili v drugi polovici leta na kulturnih prireditvah v domačem kraju.

V letošnjem letu načrtujemo številna sodelovanja in nastope v Črni in izven nje. Povezali smo se z drugimi folklornimi skupinami v koroški regiji, da se na skupni reviji pokažemo širši javnosti. Predstavili bomo tudi „Stehvanje“ na letošnjem srečanju državnikov pod Najevsko lipo, sodelovali pa bomo tudi na Koroškem turističnem tednu v

Črni. Z veseljem pa se bomo odzvali povabilu na nastop tudi drugje.

Dobre volje in zagnanosti nam ne manjka, potrebujemo nekaj finančne podpore za ureditev in nabavo dotrajanih delov narodnih noš. Vsakega sponzorja oziroma dobrodajalca, ki je pripravljen podpreti dejavnost našega društva, bomo zelo veseli.

Zahvaljujem se občini Črna, še posebej pa županu Francu Staknetu, ki nam je obljubil, ne samo moralno, temveč tudi finančno podporo pri nadaljnjem kulturnem delovanju.

Največ dela je imel ob zaključku občnega zbora naš novopečeni harmonikar Zoran, ki je z igranjem na frajtonarico pozno v noč dokazal, da mu veselja do igranja na vajah in drugje ne bo zmanjkalo. ▲



OB STOLETNICI ROJSTVA IVANA KRPAČA

F. JURAC

Kulturno društvo Šmartno, ZKO Slovenj Gradec in vaška skupnost Šmartno pri Slovenj Gradcu so ob 100. obletnici rojstva Ivana Krpača priredili spominski koncert, ki sta se ga med drugimi udeležila tudi Krpačeva hčerka Štefka in njen mož, predsednik Republike Slovenije Milan Kučan.

potreba človeka po lepem je stara, kot je staro človeštvo. Vsi jo nosimo v sebi. Le redkim pa je dano, da to lepoto ustvarjajo ali poustvarjajo in dajejo poseben utrip življenju okrog sebe. Take ljudi posebej cenimo, saj nas osrečujejo s svojim aktivnim sobivanjem. Eden takih je naš slav-

jenec Ivan Krpač. Gotovo se je posebej obdarjen že rodil, družinsko vzdušje pa je njegovim nagnjenjem dalo moč. Razvil se je v glasbenika in vsestransko sposobnega organizatorja. Bil je močna pozitivna osebnost. S svojim navdušenjem in prepredljivostjo je znal in

zmogel potegniti za sabo ljubitelje petja in druge ljudi okrog sebe. Zato je dal s svojim življenjem in delom svojsten pečat predvsem rodnemu Šmartnu, marsikaj pa gotovo presega lokalne meje. dragoceno vodilo tudi za današnji čas." ▲

Na spominskem koncertu, ki je bil v telovadnici osnovne šole v Šmartnem, je Helena Horvat o Ivanu Krpaču, domačinu in o velikem človeku zapisala: „Zelja in

1. Prireditve so se udeležili tudi visoki gostje, med njimi predsednik države MILAN KUČAN s soprogo, Ivanovo hčerko Štefko in župan mestne občine Slovenj Gradec Janez KOMLIJANEC (sedi desno). Ob Štefki levo sedi njena svakinja Liza in njen brat Ciril.

2. Ob koncu koncerta pa so skupno pesem „Mi smo tu na Koroškem doma“ zapeli: nonet Črnjanski poubi in ženski pevski zbor Fenuto, v katerem sodelujeta Polona Krpač - Gornjak (v sredini v temni obleki) ter Lena Krpač (skrajno desno).

Foto: F. Jurac





VESELI DAN POD URŠLJO GORO PRED 50 LETI

RUDI REBERNIK



Svatovska slika Štefke in Rudija Melanšek, posneta na njun poročni dan, to je na pustno soboto leta 1949 pri Močivniku pod Uršljo goro. Mislim, da mi svatov ni treba posebej predstavljati, ker jih bodo njihovi otroci in vnuki, ki danes tam živijo, zlahka prepoznali.

Pol stoletja je dolga doba, ki je mnogi ljudje niti ne dočakajo. V takem obdobju lahko doživimo mnogo lepih, pa tudi težkih časov. Veliko jih pozabimo in nam izginejo za vedno iz spomina, nekaterih pa nikoli ne pozabimo, posebno dogodkov in ljudi iz naših otroških in mladih let.

Tak vesel dogodek smo doživeli pred 50 leti, ali natančneje februarja na pustno soboto leta 1949, ko sta se ženila naša znanca in prijatelja Rudi in Štefka Melanšek. Ker sva bila z ženo Štefkina sošolca na razborski šoli in prijatelja, je na ohcet povabila tudi naju. Čeprav je od takrat minilo že toliko let, se tega še danes dobro spominjam.

Leta 1949 je bila pomlad zelo zgodnja. Sončne lege kmetij v Razboru in pod Uršljo goro so bile že skoraj povsem kopne. Samo po gozdu in senčnih globačah je še ležal sneg, ki pa je bil zaradi nočne zmrzali trd, da se je dalo lepo hoditi po njem in delo v gozdu je bilo lažje, ker snega ni bilo treba gaziti. Ob poti iz Razbora, pa pod Uršljo goro k Močivniku, je že cvetel teloh in yresje in tudi pot je bila kopna in suha. Štefka je bila tedaj v službi pri dveh starih zakoncih, nekdanjih gospodarjev na kmetiji pri Jeleni pod Goro, kjer je med vojno

domačija pogorela in so jih potem sosedovi, Močivnikovi vzeli pod streho. Bila sta to spoštovana in dobra človeka, ki sta na starost ostala sama in sta potrebovala služkinjo. Ker je med vojno Štefki grozila obvezna delovna služba, je odšla k njima za služkinjo.

Mislim, da mi takratnega ženina Rudija in neveste Štefke podrobneje ni treba predstavljati, ker oba dobro poznamo. Štefko poznamo bralci Viharnika po njenih izvirnih člankih in dopisih o njeni mladosti in življenju. Njene članke smo lahko čitali že v prvih številkah Viharnika, kjer je pisala o raznih humanih akcijah v Razboru. Posebno pa jo poznamo po prispevkih o narodno osvobodilnem boju in sodelovanju z njim.

Štefko sem spoznal že v svojih prvih šolskih letih, ko me je pot v šolo vodila mimo Planinškega, kjer je bila doma in me je vedno pričakala s svojo sestro Kristino ter bratoma Justinom in Ferdnom, da smo potem skupaj nadaljevali pot v razborsko šolo. S hvaležnosti se spominjam tudi njihovih staršev, očeta Jurija in matere Marjete. Mnogokrat mi je dala kos kruha ali suhega sadja, če je videla, da sem šel brez malice v šolo.

Rudija pred njuno poroko skoraj nisem poznal. Tudi on je imel za seboj trdo

življenje, posebno otroštvo, za razliko od svoje žene Štefke, ki je otroštvo in mladost preživljala v varnem domu pri Planinški, v krogu skrbnih staršev in ljubeče sestre in bratov, vse dokler ni prišla vojna. Rudi ga ni poznal brezskrbnega otroštva. Že v najzgodnejših otroških letih je moral v rejništvo, nato pa je svojo mladost preživljal kot pastir in hlapec na kmečkih domačijah v Sentvidu, Javorju in pod Uršljo goro. Vojna tudi njemu ni prizanesla in ga je odgnala daleč od doma služiti vojake in preživljati trpljenje ujetniških „lagerjev“. Po srečni vrnitvi domov po končani vojni si je takoj poiskal delo v gozdovih pod Uršljo goro, kjer sta se s Štefko spoznala in dogovorila za skupno življenje. Ta dogovor sta potem tudi uresničila februarja 1949 na pustno soboto. Poročil ju je stari javorski župnik gospod Viternik, kar na svoji domačiji pri Cemerniku v Jazbinici. Ker zaradi starosti ni mogel na farah več opravljati svojega dušnopastirskega dela, si je uredil lepo kapelico kar v svojem stanovanju, da je lahko opravljal svoje poslanstvo in tako ustregel svojim sosedom in znancom. Te svatovske poti in poročnega obreda v skromni kapelici na stari Cemernski domačiji se še danes rad spominjam. Gostija se je po tem na-

daljevala pri Močivniku še pozno v noč. Štefka in Rudi sta si potem ustvarila dom in družino pri Cajgarju v Suhem dolu. Živela sta v stari leseni hišici, ki se je stiskala v breg pod gozdom. Zapustila jima jo je stara Ana Ravnjak - Cajgarjeva Nana, za katero sta prevzela skrb in nego v njeni starosti in boleznih, vse do njene smrti. Kmalu je tam zrasla lepa zidana hiša, v kateri sta živela in vzgajala otroke in kjer je Rudi dočakal in užival svojo trdo prisluženo pokojnino. Oba sta si vedno želela, da bi si ućakala, da bi v krogu svojih otrok in prijateljev obhajala zlato poroko. Obletnica bi bila ravno te dni. Toda, usoda jima je to preprečila. Samo nekaj mesecev prej je Rudi podlegel bolezni, ki ga je spremljala zadnja leta. Zapustil je svojo užalosteno ženo in otroke in odšel počivati na razborsko pokopališče. Ker jima ni bilo usojeno dočakati tega veselega dogodka, se mi zdi prav, da se spomnimo njune poroke in prebivalcev izpod Uršlje gore, ki so bili na njuno ohcet povabljeni. Mnogih med njimi ni več med nami, med njimi tudi ne takratnega ženina Rudija Melanška. Naj bo ta objavljena svatovska slika posvećena njegovemu spomenu in spomenu vsem ostalim, ki so že pred njim odšli od nas. ▲

Torčeva žaga je majhno naselje blizu Mežice. V tem naselju je bil ob cesti Mežica Prevalje pred stopetdesetimi leti mlin. Ta mlin je kupil grof Duklas Thurn iz Guštanja (sedaj Ravne na Koroškem) Grof Thurn je dal mlin podreti, na istem mestu pa je zgradil moderno žago.

Na žagi je zaposlil precej ljudi. Do leta 1935 je žaga dobro poslovala. Potem pa jo je kupil neki Milan Čas iz Mislinje, ki jo je čez nekaj let opustil in jo prodal rudniku Mežica. Ta je v sredini objekta žage zgradil elektrarno, ostale dele žage pa so preuredili za stanovanje. Ko je bil zgrajen vodni rov iz Mežice do Prevalj, so leta 1965 elektrarno podrli.

Mi smo stanovali v bližini žage. Moj oče je bil zaposlen pri grofu Thurnu petdeset let. Rojen je bil 1856 leta. Nekaj let je bil gozdni delavec, potem pa je delal na žagi. Zaposlen je bil od leta 1876 do 1926.

Grof Thurn je imel v Mežiški dolini veliko gozdov. Tudi vse hiše v Torčevem naselju so bile grofove. Do očetove in mamine smrti smo imeli brezplačno stanovanje, elektriko, drva, njivo in nekaj travnikov, da smo lahko redili nekaj koz in svinje.

Torčeva žaga je moj rojstni kraj. Spominjam se lepih otroških let, ki sem jih preživel v tem kraju. Lovili smo ribe, v Meži smo se tudi kopali, plezali po zloženih deskah in se vozili z vozički, ki so bili za prevoz hlodov od skladišča do žage. Pod žago smo se igrali v žagovini. Bilo je dovolj prostora za sprostitev po travnikih in gozdovih, ki so obdajali naše naselje.

Ko se sedaj peljem mimo Torčeve žage, se vedno spomnim na čase, ki sem jih tam preživel.

Leta minevajo, spomini pa ostajajo. ▲

TORČEVA ŽAGA

Torčeva žaga
je rojstni moj kraj.
Srce še vedno vleče me tja,
kjer mi je tekla zibelka.

Po hribih zelenih smo se lovili,
pod jezom v Meži
smo ribe lovili.

Smo bili pastirji,
koze smo pasli,
ob igrah, zabavah,
je teklo otroštvo.

Na Torčevo žago
imam lepe spomine,
a žal, v življenju
tak hitro vse mine.

Ivan HAMUN

TORČEVA ŽAGA

IVAN HAMUN



1. Torčeva žaga 1882 leta
2. Žagni delavci na Torčevi žagi leta 1898.
Med njimi drugi z desne Albin Hamun, rojen 1856 leta
3. Grof Duklas Thurn, lastnik veliko gozdov v Mežiški dolini pred drugo vojno.
4. Grof Duklas Thurn, leta 1934.



SPOMINI NA DRVARJENJE IN GOZD

MIRKO KUMER

nadaljevanje iz Viharnika št. 1/99 in konec

KUHARSKI PRIBOR

Kot sem že tu in tam opisal, smo imeli v gozdu večinoma enolično hrano: žgance in kavo. Zaradi tega tudi nismo potrebovali veliko posode. Za kuhno smo potrebovali tri „penovce“: 1 do 3 litersko za žgance, eno 2 litersko za kavo ali mleko in eno za mast. Vse tri so bile nerjaveče z dolgimi ročaji - repi, okrog 35 cm. Potrebovali smo še lonček - piskrc za odlito kavo, evetuelno še kangljico, s katero smo prinašali mleko ali vodo. Potem so morale biti še pločevinaste doze za sol, sladkor, kavo in mast. Moko smo hranili v gostih platnenih vrečah. Če ni bilo domače masti - zaseke, smo kupovali surovo, zelo močno soljeno svinjsko slanino - špeh v naravno rezanih plasteh. Pred spuščanjem smo jo ostrgali soli in narezano na kosce dali v penovco.

OSTALO

Večina starejših drvarjev je ob delu „čikala“. Iz „štangovca“ so si narezali za čep tobaka in ga v ustih žvečili kot danes žvečili humi. „Štangovec“ je bila iz tobačnih listov tesno zvita štirioglasta klobasa. Tega si je med počitkom lahko narezal tudi za pipo. Cigarete so kadili zelo redki, saj so morali med kajenjem prekiniti delo. Delo gozdnih delavcev je bilo zelo nevarno, saj je ob vsaki fazi dela lahko prišlo do nezgode: pri podiranju drevja, spravilu, obsekavanju, prekladanju, pri padcih in zdrsih v strmini, prehladih, ozeblinah in podobno. Če je prišlo do težje nezgode ali bolezn, ni kazalo drugega, kakor iti k zdravniku. Če pa je prišlo le do kakih prask ali manjšega vaska s sekuro ali podobno, je bilo zdravilo smrekova smola, mehka, nabrana iz razpok lesa ob tesanju ali iz mehurčkov na mladi skorji smreke. Tudi macesnova smola „pilpuh“ je bila zelo dobra, saj je rano čistila in celila. Pilpuh so drvarji uporabljali tudi za namaz podplatov čevljev, ki so bili usnjeni in so potem postali bolj odporni.

DELO V GOZDU

Ker po zaključeni meščanski šoli v Mežici leta 1932 nisem dobil kje lažje zaposlitve, sem začel redno delati s stricem v gozdu. „Obrala“ sva mnoge kmetije v okolici Prevalj: od Dobje vasi preko Strazišča, Breznice, Dolge brde, Zagrada in Leš; v Mežici tu in onkraj, v Jazbini, v Javorju in Koprivni. Tako sem takrat poznal vse kmetije po domačih imenih, mnoge pa tudi po imenih in priimkih. To mi je v poznejši službi, tako v stari kot novi Jugoslaviji, zelo koristilo. Spoznal sem tudi trdo kmečko življenje in njihovo stisko, ko so si v najtežjih časih pomagali s posekom v gozdu. Se pred nemško okupacijo so bili v glavnem zadolženi, bodisi v trgovinah, gostilnah, pri lesnih trgovcih, v hranilnicah in tudi pri advokatih. To se je potem odražalo v gozdu, ki so ga izčrpavali ali rubili. Spoznal sem

tudi način poslovanja lesnih trgovcev in lesnih barantačev, ki so se ob nepismenih in nevednih kmetih okoristili.

JAZBINA

Ko sva izdelala tesan les pri javorskih kmetih: Mrak, Pukl, Klavž, sva se prestavila v Jazbino, malo nad Jelenškovo bajto. Stric je v tistem obdobju delal večinoma za firmo Korotan, oziroma za lesnega trgovca Franca Lahovnika iz Prevalj. Ta je v planinah Hobra in Kuhla nad Jazbino kupil večjo količino lesa, ki smo ga spravljali po hudourniškem potoku oziroma grabnu na Petričev pašnik kakih 300 m nad potokom Jazbina. Pred dvema letoma sem si ogledal Jelenškovo bajto, ki je bila nenaseljena, zaprta in pripravljena za obnovo. Hleva ni več in tudi ne korita ob potoku. Pašnik je v tistem delu, kamor smo spravljali les, zaraščen. Pod Jelenškovo bajto na potoku Jazbina pa je postavljena mala elektrarna, ki je seveda prej ni bilo.

Les v planini so posekali drvarji iz Savinjske doline, doma nekje okrog Luč. Kot mojster je veljal neki Slemenšek, sodelavec pa po imenu Trbovšek, imena tretjega pa se ne spominjam. Midva s stricem sva se priključila, ko se je začelo spravilo lesa iz planine v dolino in se je les zaustavljal dobrih 200 m nad potokom Jazbina, oziroma nad Jelenškovo bajto. Drevesa so bila podrtja na suh in vsa olupljena. Najdaljša so bila prežagana na primere dolžine, manjša pa so ostala cela. Najdebelejša so že bila izdelana kot hlodi. Te so delavci deloma že sproti iz poseke spravili k drčam, od tam pa pozneje v graben kot glavno drč. Za spravilo po grabnu nas je bilo pet. Mojster nas je razporedil vzdolž cele drče oziroma potoka v dolžini približno 1000 metrov. Malo pred vskladiščenjem „tasonom“, je bil kakih 20 m skoraj navpičen pretok vode, rekli smo mu „skok“, preko katerega so se debla skoraj pokončno zatikalala in se je spravilo večkrat prekinilo. Spravljači, ki smo bili drug od drugega precej oddaljeni in se nismo videli, smo drug do drugega vpili, kdaj se mora spravilo ustaviti in kdaj se spet lahko začne. Če se je v drči kaj zataknilo (da so se debla zataknila v breg, ali se postavila počez in obstala), je delavec, ki je nadzoroval ta del, zavpil „auf“, kar je pomenilo „ustavi“. Sele, ko je delavec dobil ta signal nazaj od zgornjega delavca, se je lahko podal v drčo, da je zavoro odpravil. Sedaj je zavpil geslo „largo“ ali „kargo“. Ko je to geslo prišlo do zgornjega, zadnjega delavca, je začel spuščati debla in zavpil „vardei“. To bi naj pomenilo: „pazi se, spuščam“. In tako je odmevalo po planini, včasih bolj pogosto, včasih manj. Po glavni drči smo v glavnem spuščali v dnevih, ko je ponoči ali tudi podnevi deževalo. Takrat

je dobro drselo in, če je drselo kakšno mogočno deblo, je kar bučalo in odmevalo po grabnu. Seveda je moral delavec pri nadzoru vanju stati precej izven drče, da ni prišlo do nesreče.

Odkod so bili ti izrazi povzeti, ne vem. Spominim se, da sem neke bral, da iz romunščine?

Ko se je že nabralo nekaj oblovine na „licu mesta“, se je „tason“ oblikoval tako, da so bila debla pod skokom usmerjena v loku na desni breg v Petričevo in se tako ustavljala. Le redko katero je ušlo čez tason na pašnik.

Drvarje iz Savinjske doline so po končanem spravilu izplačali na osnovi izmerjenega lesa v gozdu in so odšli domov, midva pa sva za najino sodelovanje prejela plačilo po vloženi urah.

Začeli smo tesati les. Vse, kar je bilo predebelo za tesane trame (do mere 9 x 10 col) smo odstavili kot hlod.

Midva sva si postavila bajto malo vstran od tasona ob potoku na meji Hlevnikove gozdne posesti. Uredila sva si kar prostorno bajto, z vsemi štirim stenami, seveda vse iz skorje, kot je že opisano v prejšnjih primerih. Na pograd sva naložila nekaj praproti in sena. Del bajte je zakrivalo grmovje in smreke, prednji del pa so krasili pašniki, skalnjaki. Mimo Petričevega hriba in jazbinskega grabna se je onkraj videla kmetija „Krupuh“, last grofa Thurna, malo desno od te pa kmetija Cemernik, ki je bila last javorskega župnika Viternika. Kadar je bil prost, je tu kmetoval s prijazno kuharico, kamor sem hodil po mleko.

Na tem sečišču sva zdržala več mesecev. Od doma iz Prevalj sva se iz Žerjava običajno peljala s kakšnim furmanom. Tam sva v trgovini Cizej nakupila, kar je bilo potrebno in jo peš mahnila po romantični dolini, praviloma soteski, ob potoku Jazbina. Ko sva prišla mimo Mrdavsove žage (od tu sva v prejšnjih mesecih zavila na desno in preko sedla hodila na delo v Javorje) naju je objela samota: na desni z gozdom porasla planina Hlevnik, na levi pa redko poraščeni suhi Pogorevc. Prežihov Voranc ga je imenoval „Požganica“ in v svojem romanu opisal težko življenje „Krupuhov“ in podursljegorskih kmetij, ki so bile v lasti grofa Thurna. V tej soteski sva zapustila le en odcep ceste na levo proti Kristavcu in iz te sence prišla na svetlejšo pot šele tik pred Jelenškom. Domov sva šla po bližnjici, po stezi, ki je vodila čez Pogorevc ob potoku mimo Kristavca, na Obretanovo kmetijo (vse lastništvo Thurna), preko dolgega pašnika in strmega gozdnatega grebena po stezi v dolino Barbarskega potoka in ob njem do Prevalj. Tudi nazaj sva šla po tej poti, če ni bilo treba nositi težkega nahrbtnika. Včasih sva si izbrala tudi

pot, ki je vodila ob Barbarskem potoku mimo kmetije Kotnik in Krvavc, preko sedla Obretan v gozdnati predel Rupe. Tako sva prišla do kmetije Krpuh in naprej do bajte. Domov sva hodila največ vsake 14 dni.

Stric in njegovi bratje so, dokler so bili doma na mali kmetiji, vsi po malo „raubščali“. Tudi na najini poti preko Pogorevca je bil vedno na trnih, ali bova videla kakšnega gamsa. Ker je bila prilika preveč zapeljiva, je nagoval prijatelja Tonija, ki je imel doma skrit karabin (za vsak slučaj), da bi mu ga posodil za mesec ali dva. Toni sam ni tako lovil, vendar ga je ob tem nagovarjanju mikalo, da bi spotoma le poskusil. Ker sam ni poznal poti, sem ga moral jaz voditi mimo Macigoja in čez Pogorevc. Po stezi preko Pogorevca sva res prišla do tropa gamsov. Toni je izvlekel karabin izpod dolgega plašča in gledal gamsa. Pri tem se je delno iz strasti, pa še bolj iz strahu tako tresel po vsem telesu, da ni bil sposoben pomeriti in streljati. Puško je dal spet pod plašč. Po gruču in plasteh vresja sva po strmini hitro prišla do jazbinske ceste in do holcarske bajte. Tu si je Toni šele oddahnil. Pustil nama je puško in seveda dodal nekaj vojaških patronov.

Včasih je prišel po obhodu svoje kmetije kmet Petrič. Z njim sva se seznanila, ko sva preko Pogorevca oziroma Rup prišla v Jazbino in šla na delo v Javorje pod Krpuhom po stmi kamniti poti mimo Petriča. Ker je Petrič vsaj v svoji planini rad pogledal za gamsi, ko je hodil preštovat svoje ovce, sta s stricem seveda takoj pričela govoriti o divjadi, predvsem o gamsih.

Ker je pri spravilu nad „skokom“ ostalo še nekaj lesa, sva šla ob primernem vremenu v graben in spustila nekaj oblovine navzdol. Pri tem sva vsaj nekajkrat opazila, da se pogosto okrog ene ure popoldan iz Petričeve planine pripase slaboten mali gams in preko grabna izgine v Hlevnikov gozd. Ni se naju skoraj nič bal. In tega je stric „vzel na piko“, ko mu je Toni prinesel karabin. Šla sva opazovat na „skok“ in že pri drugem ogledu sva ga zagledala, ko je prihajal z leve strani. Stric je kar „repertiral“ karabin, dva, tri, štirikrat in gamsek je padel. Seveda sva nekaj mesa spekla kar v bajti, nekaj sva ga odnesla domov in tudi Toni ga je dobil na pokušino.

Z dovoljenjem kmeta Hlevnika sva opazovala tudi po njegovem lovišču, vendar nikoli ni prišlo do streljanja. Zanimivo pa je bilo ob neki priliki. Deževalo je in na pašnik iz Petričevega so na večer na pašo prišli štirje zajci. Stric je kar iz bajte streljal po njih, vendar je bila tarča za kroglo premala in ni bilo pečenke. Čez dober mesec sva Toniju puško vrnila.

Bolj na začetku dela v Jazbini sva jo od doma tudi mahnila po bližnjici

mimo Macigoja in čez greben Pogo-
revca. Tam je blizu nekega zidovja,
baje je bila nekaj tudi kmetija „Str-
gorija“ in nekaj nižje, na stečini div-
jadi, stric nastavl zanko, da bi ujela
kakšno srnjad ali gamsa. Po nekaj
dneh me je poslal pogledat, ali se je
kaj ujelo. In res, ko sem po strmini
prišel do navedenega mesta, vidim v
zanki mrtvo srno, vso napihnjeno in
obdano od muh. Kar ustrašil sem se,
kako je to mogoče. Nisem šel blizu,
saj je smrdelo. Zbežal sem nazaj po
bregu do ceste in do bajte ter rekel
stricu, da se mi je vse zagabilo in da
naj nikoli več ne naredi kaj takega.
Res, nikoli več ni nastavljal kakšnih
zank. Pač pa sva si, dokler sva dela-
la na tem prostoru, ob nedeljah pri-
voščila ribolov. V potočku, ki je tekel
mimo bajte in se nižje od Jelenškove
bajte zlivaj v potok Jazbina, je bilo
polno postrvi. In zakaj bi si ne pope-
strila enolične hrane z okusnimi po-
strvmi. Lahko sva jih lovila kar z roko
pod kamni. Ko sva ta potok izprazni-
la, vse do izliva v Jazbino, sva posu-
kušala še v tem, večjem potočku. Tu pa
nama ni šlo tako lepo od rok, saj so
ribe lahko pobegnile v večjo vodo.
Neko nedeljo sva prav tako z zavija-
nimi hlačami in bosimi nogami bro-
dila po potoku Jazbina. Ko namera-
vam v sredini potoka stopiti na večji
ploščat kamen, je bil tam zvit modras
s štrlečim nosom. Prav hitro sva zapu-
stila potok in ribarjenja je bilo konec.
Tako so ob trdem delu, v lepem in sla-
bem vremenu minevali dnevi v tem
romantičnem kotu Jazbine.

BREZNICA

Zadnje leto, ki sem ga preživelj v
gozdu, sem delal s stricem v gozdu
Rožič in Herman. Obe posevsi sta
bili last lesnega trgovca Lahovnika,
ki je po konkurzu delniške družbe
„Korotan“ bil prisiljen posekati veliko
lesa v svojih gozdovih, da je kot glav-
ni delničar poravnal dolg navedene
firme.

Cepra od doma do sečišča nisva
imela daljše poti od pol ure hoda, sva
si raje postavila holcarsko bajto v
Rožičevem. Postavila sva si jo v
manjši jami ob izviru vode, ki je za-
dostovala za najine potrebe. Že kar
od stoječih smrek sva nalupila dovolj
plaščev skorje in oblekla ogrodje baj-
te z vsemi štirimi stenami. Opremo
sva uredila čim bolj udobno. Na po-
grad sva naložila obilo praproti in
navrh še slamo. Užival sem, ko me je
zjutraj pozdravil lahen ščebet penice,
v nižjem potočku pa se je kregal kral-
jiček. Seveda so se čez dan oglašale
še druge ptice, glasne so bile predv-
sem šoje, tudi gozdni jerebi so se po-
gosto oglašali. Nekega jutra, že ob
lepem soncu, pa sem moral pohiteti
domov. Kakih pet minut vstran od
sečišča sem naletel na velikega peteli-
na, ki se je šopiril na dolgi veji bukve.
Danes v tej bližini ni več ne petelina,
ne gozdnih jerebov. Občutek imam,
da je bogastvo gozda izplahnelo.
Prebrala sva ves gozd, kar je še bilo
primerne za izdelavo tramov. Vso
smrekovino sva tudi olupila in skorjo
spravljala v kozolce. Ker je drevje
slabo raslo, je bila skorja debela skor-
raj za mezinec in težka. Ker pa sva

imela plačilo za skorjo posebej po to-
naži, sva zavijala še po dva plašča
skupaj in tako ohranila večjo težo
kljub sušenju. Ko se je bližala jesen,
sva podirala smreke „za naprej“, da
sva tako pridobila čim več skorje, les
pa sva razžagala in obdelala pozne-
je.

Drevesa za posek niso bila odkaza-
na, saj sva vedela, da je vsako drevo
dragoceno in sva pri podiranju pazi-
la, da sva ohranila podmladek za
poznejšo rast. Za obdelavo - tesanje
pa je bil les trd, saj so bila nekatera
debla tako gostih rasti, da si letnice
težko preštel. Zaradi neugodnega
terena sva se največ namučila s spr-
vilom debel do tesališča, saj sva mor-
ala to opraviti vse ročno s cepinom.
Ugodnost pa je bila, da sva trame
lahko obdelala tudi do 1.5 cole v kon-
nus. Delo se je zavleklo v zimo in
prav nič prijetno ni bilo, ko si ob po-
diranju dreves moral poklekniti v
sneg pri podžaganju. Pri podžaganju
smrek sva večkrat natekla na letnice
s „trdinom“. To se je pojavljalo pose-
bno pri smrekah, ki so zrastle v bregu
z vzbočno ritino na spodnjo stran.
Ko sva z žago prerezala del teh „tr-
dinastih“ letnic, je žago v rezu tako
stisnilo, da je nisi mogel več potegniti
na nobeno stran, niti iz panja. V takem
primeru je včasih pomagala kela, ali pa
si moral ob žagi del debela izsekati.
Letnice takega lesa so bile rjavorode-
če in krhke.

Iz bajte v tem gozdu sva hodila na
delo tudi v sosednji gozd kmetije Her-
man, ki je bila prav tako last Lahovni-
ka. Delo je bilo povsem enako, le ter-
en je bil slabši, bolj strm.
Naslednje leto sem imel srečo, da
sem začel z delom v pisarni še v času
stečajnega postopka firme Korotan.
Stric pa se je „pobijal“ po gozdu še
naprej s cimrako, dokler ni dosegel
male penzije.

Ob tem moram omeniti, da so lesni
trgovci zelo slabo prijavljali svoje
delavce za socialno zavarovanje. Pr-
ve štirinajst dni ga sploh niso prijavili,
ker je bil tak rok prijave. Če se v teh
štirinajstih dneh ni zgodilo nič, če
delavec ni zbolel ali se ponesrečil, so
ga prijavi šele od takrat naprej.

DELO POZIMI

Običajno gozdni delavci niso imeli
dela pozimi. Lesni trgovci so jih
enostavno odpustili, če so sploh imeli
zavarovane. Zaradi tega so po letu
1950 pristojne oblasti, ko so prvič
ugotavljale delovno dobo, gozdnim
delavcem priznavale samo 9 mese-
cev dela v koledarskem letu. Delavec
je lahko uveljavljaj celotno delovno
dobo le z originalno pisarno doku-
mentacijo.

Starejši ljudje so izkoristili možnost in
vzeli bolniški stalež. Največkrat so
skušali zdravnika zavajati s hudo rev-
mo, saj je ni bilo mogoče dokazati, v
resnici pa je vsakega gozdnega
delavca malo mučila. Krajevni zdrav-
nik je sicer take „finte“ poznal, ven-
dar je tudi poznal težke družinske
razmere in je včasih le odobril dva
do tri tedne bolniške.

Grofovski holcarji so navadno imeli
pozimi delo s spravilom lesa k
voznim cestam, saj so bili planinski
gozdovi daleč od cest. Pogosto so
moral graditi „riže“, ki so zahtevale
veliko dela. Na primer v Kristavcu
pod Obretanovim vrhom, v Prhaniji
pod Smrekovcem, tudi Rathovo rižo,
dolgo blizu 4 km so uporabljali več
let, iz gozda Polovnik, last Lahovnika,
je bila riža dolga več kot 1 km in ob
neugodnem vremenu je bilo spravilo
zelo počasno. Seveda so riže izdelali
le ob večjih količinah lesa. Drugod so
les spravljali po raznih grabnih.

Nekateri delavci so pozimi napravljali
drva, predvsem iz listavcev. Ta-
krat so večinoma kurili še z drvimi, za

premog niso bile primerne niti zida-
ne, niti železne peči, pa tudi ne štedil-
niki.

Podjetje Korotan je ostale gozdne
delavce pozimi razporedilo na žago
na Prevaljah, kjer so ravnali hlode,
saj so pozimi dovažali največ hlodo-
vine in redni žagni delavci niso mogli
vsega poravnati. Nekaj takih delav-
cev se je na Prevaljah zaposlilo tudi
pri spravljanju ledu za mesanje in
gostilne v Mežiški dolini. Ledu so na-
več našagali v „Zimerlovem tajhtu“.
To je bil izkopen bazen s podzemnim
dovodom, napolnjen z vodo bivše
prevaljske železarnе „Hohofen“
(1830 - 1900). Velik je bil ca 50 x 40
m in globok do 3 m. Ta bazen je za-
sulo komunalno podjetje Prevalje z
žlindro iz nasipa, po katerem je tekla
ozkotina železnica iz leškega pre-
mogovnika (1873 - 1935) na želez-
niško postajo Prevalje. Nasip je sedaj
skrajšan pri Sekavčniku. Sedaj na
mestu bazena stoji stavba bivšega
gozdarskega obrata TOK gozdarst-
vo Ravne - Prevalje, sedaj Kmetijsko
gozdarska zadruga Prevalje in Za-
vod za gozdove - enota Prevalje.
Pred tem pa je zadnje krape iz tega
ribnika ga trnek pobral lesni trgovec
Anton Cepin. Dokler je obstojal ta
bazen, so sicer mirne Prevalje imele
vsak večer žgobji koncert.

ZAKLJUČEK

Kakor je v tem stoletju nasplošno na-
predovala tehnika, se je zaradi ino-
vatorsstva bistveno spremenilo tudi
orodje, še bolj pa mehanizacija za
izdelavo oblovine v gozdu. Tesanja
lesa sploh ni več, opravlja ga moder-
na žaga, danes celo že konično
žagajo trame. Tudi smrekove skorje
za tanin nihče ne spravlja več. Ročne
motorne žage so bile začetek spre-
memb v podiranju, kleščenju in raz-
rezovanju dreves, danes pa so to že
prevzeli stroji, ki podžagajo drevo,
ga oskubijo vej, ga razžagajo na
zahtevane dolžine in naložijo na ka-
mion. Le vejevje in vrh drevesa osta-
neta v gozdu in jih ne porabijo v to-
varni iveric v Otiškem vrhu, kot je bilo
nartčevano ob postavitvi te lovarne.
Naši trgovci pač hočejo ohraniti še
nekaj prvobitnosti

Da imam prav, da je delo v gozdu
zelo težko, potrjuje tudi članek, ki je
bil lani objavljen v Delu in opisuje tek-
movanje gozdarjev iz 28 držav Evro-
pe v gornji Avstriji. Tam med ostalim
v uvodu piše: „Po podatkih ILO, sve-
tovalne organizacije za delo, ki ima se-
dež v Zenevi, je ta poklic eden najne-
varnejših na svetu.“

Pa še „holcarska“, ki so jo nekaj v
„špasu“ zapeli:

Sem holcarja meva,
sem holcarca bva,
na štoru sedeva,
pa gledava ga.

Pojedva sma vse,
potem pa porolava
se v senci leže.
Lesovi šumeli
in ptički pojo,
lepo bi živeli
če b' gnarja več blo.





V SPOMIN

Naj nihče ne reče, da vse mine,
ne moremo izjokati bolečine,
za nas si delal in trpel,
skromno, tiho si živel.
Odšel si tja, kjer ni več bolečin,
a nate večno bo ostal spomin.

Mineva leto dni, odkar nas je zapustil dragi ata in dedi

JAKOB LOČNIKAR
iz Gortine.

Hvala vsem, ki postojite ob grobu, mu prižgete lučko in se ga spominjate...

Franc in Štefka z družinama



V SPOMIN

V tišini mirno zdaj počivaš,
le veter z gora ti šumi.
Minilo bo že leto dni,
od kar si moral umreti ti.

RUDIJU MELANŠKU
26. 2. 1914 - 23. 3. 1998

Spet se bo prebudila pomlad in z njo cvetovi, ki sva jih tako rada nabirala in z njimi krasila svoje sobe. A zapustil si me, ostala je le bolečina, ki jo mora človek preboleti.

Hvaležna sem vsem, ki prihajate k njegovemu grobu, mu prinašate cvetje in prižigate sveče.

Hvaležna žena Štefka in sinovi: Alojz, Peter, Jožef z družinami, sin Janez in hčerki Justina in Kristina z družinama.



V SPOMIN

BRANKU KARNERJU

Lani, 13. oktobra je minilo 20 let, odkar nas je za vedno zapustil naš dragi sin in brat, ki mu je kruta usoda pretrgala življensko nit.

Kako naj živim, se vprašam jaz,
ko ljubega Branka ni več pri nas.
Ko sem ga pestoval, sem večkrat si dejal,
ta moj naslednik bo postal.

A vsemogočni rekel je tako,
on tvoj naslednik pač ne bo.
Ti bodeš sam ostal, ti bodeš sam garal,
on bo pa pri meni mirno spal.

Nešteto solz iz mojih oči se je izlilo,
tako da premočilo njegovo bi gomilo.
V hiši ostala velika je praznina,
a v srcu mojem težka bolečina.

Tolažba moja vendar je edina,
ko grem za njim, prenehala bo bolečina.
Saj križ nam sveti govori,
da vidimo v rajju se med zvezdami.

Oče FRANC



ZAHVALA

Še vedno poln optimizma,
velikih načrtov in želja,
je nepričakovano sklenil
svojo življensko pot

FRANC ŠTINJEK iz Turiške vasi
1928 - 1998

Vsem, ki ste ga imeli radi in cenili njegovo enkratno veličino, mu lepšali dneve življenja, ob zadnjem slovesu počastili njegov spomin, nam pa v težkih trenutkih stali ob strani, nam pomagali, imeli za nas dobro misel in tople besede sočutja, prisrčna HVALA.

Hvala tudi vsem, ki se ga boste spominjali in z nami še naprej spoštovali spomin nanj

žena Marija, sinova Drago in Branko ter hčerka Majda z družinami.

Kje so tisti lepi časi,
ko srečni smo bili,
ko Tebe smo imeli,
a zdaj Te od nikoder ni.

Skrb in delo si poznal,
sedaj od vsega truda
si zaspal.

Solza, žalost, bolečina,
Te zbudila ni,
ostala je praznina,
ki hudo, hudo boli.

Težko je slovo od Tebe,
misel, da nič več te ni,
hvala, ata za vse dobro
in za skupne, lepe dni.



V SPOMIN

IVAN DRETNIK - AJNŽIK
20. 7. 1921 - 17. 2. 1998

Leto je preteklo, odkar si vzel poslednje slovo in v miru počivaš v zemlji, ki si jo imel neizmerno rad. To si dokazoval s svojo skrbjo, delom in trpljenjem na kmetiji, v politiki in s svojim pisanjem. Hvala ti za vse, kar si dobrega storil!

Ob tej priložnosti se zahvaljujemo vsem, ki ste ga pospremili na njegovi zadnji poti in vsem, ki se ga spominjate.

Ohranili ga bomo v lepem spominu!

Vsi njegovi: žena Nežka in hčerke z družinami.

Ni smrt tisto, kar nas loči in
življenje ni, kar družji nas,
so vezi močnejše, brez pomena so
razdalje, kraj in čas. (M. Kačič)



• 1915

+ 1999

ROZALIJA KOTNIK PODPEČKA ROZA

V soboto popoldne, dne 23. januarja 1999 smo na pokopališču pri sv. Marjeti v Kotljah pokopali Rozalijo Kotnik, p.d. Podpečko Rozo. Vsi, ki so rajno Rozo poznali, so bili globoko presunjeni, žalostni in potrti.

Rozalija Kotnik se je rodila 1. februarja 1915 pri Podpečniku, njeno življenje pa se je končalo 21. januarja 1999. Kot otrok je bila lepo, zgovorno in živahno dekle, ki se je razvilo v krasno, zdravo, vedno nasmevano, prijazno žensko. Pridno je delala doma, pomagat pa je hodila tudi k sosedom in drugim ljudem v soseski. Zaradi dobre volje, smisla za šalo in humor so jo imeli ljudje radi in so jo pogosto vabili na pomoč pri delu.

Njeno življenje je bilo polno težkih, pretresljivih, pa tudi veselih dogodkov. Doma pri Podpečniku je preživela otroštvo in se naučila vseh kmečkih del in opravil. Šolo je obiskovala v Kotljah. Poznali smo jo po tem, da je bila rada v veseli družbi, tam, kjer se je prepevalo, smejala in plesalo. Roza je bila odlična plesalka. Zнала se je zavrteti v coklah, kot redkokatera druga. Najraje je plesala hotuljsko himno, hotuljsko polko, brez katere takrat ni bilo plesa. Bila je tudi rojena igralka. Igrala je igre: Kralj in kraljica, Zgaga in zgagice, Deseti brat in mnoge druge. Kot družica je igrala eno glavnih vlog v znameniti igri: „Hotuljska kmečka ovset“, ki jo je napisal domačin Prežihov Anza, ki so ga med vojno zverinsko ubili Nemci.

Poročila se je 16. maja 1938. Za moža je vzela Mihaela Kotnika iz Sel. Bila sta srečen zakonski par. Ko se je bližala vojna, je moral mož pogosto na orožne vaje. Prišli so Nemci. Začela sta se negotovost in strah. Povezana sta bila s partizani. Tudi mož je odšel v „les“. Končno je prišla svoboda. Takoj sta poprijela. Že leta 1946 sta zgradila novo hišo, leta 1947 pa še nov hlev. Pričeli so prihajati otroci. Roza je rodila 7 otrok, dva sina in pet hčerk. 5. junija 1948 je v gozdu eksplodirala med vojno odvržena granata. Ubila ji je sina Cirila. Žalost je bila brezmejna. Bolečina je le počasi popustila. Življenje se je pričelo obračati na bolje. Toda najhujši udarec jo je zadel, ko ji je tragično umrl mož Miha leta 1952. Ostala je sama z otroki, stari od 3 mesece do 14 let. Ni se več poročila. Vsa se je posvetila domačiji in vzgoji otrok. Vse otroke je izšolala in spravila h kruhu. Bilo je težko. Mnogočemu se je morala odreči. Danes imajo vsi njeni otroci svoje hiše in družine. Imajo jih že tudi vnuki, kmalu pa jih bodo imeli tudi njeni pravnuki. Ob svojih otrocih, zetih, snahah, vnukih in pravnukih je bila Roza srečna. Rada je imela vse, oni pa njo, svojo mamo, babico in prababico.

Krutih udarcev pa za našo Rozo še ni bilo konec. V osemdesetih letih njenega življenja jo je zadela najhujša nesreča in ji zapustila trajne posledice. V prometni nesreči sta se smrtno ponesrečila najstarejša hčerka Rozika in njen mož Tini. Njeno srce je zakravelo v bolečini. Toda, Roza je tudi ta strašni udarec usode počasi prebolela in se posvetila svojim ostalim najdražjim. Ti pa so ji ljubezen in skrb obilno tudi vračali.

Hvala Vam, draga Podpečka Roza, v imenu vaših najdražjih, sorodnikov, sosedov in prijateljev za vse, kar ste dobrega storili v svojem življenju. Postavili ste si spomenik, ki bo ostal za zmeraj v srcih ljudi, ki so vas poznali in vas radi imeli.

Rok GORENŠEK







Zimsko tihožitje

Foto: Gorazd Mlinšek ▲▼

Sveti Rok na Selah v snežni odeji



				RAZVEDRILLO	LAHKOTNA IGRICA	ŠANK	ORANJE
				GLAVNI STEVNIK			▼
				KORPUS			
				ZELO DROBNA SUHA SNOV			
	KOPER	KALJ	BOLEČE DELOVANJE MISIC EVA SRŠEN				ŠPORTNA IGRA
FOTOGRAFSKI SNEMALNI APARAT					LJUJSKA REPUBLIKA SAMOGLASNIK IN SOGLASNIK		
POPOLNOMA POSUŠENO							
	MATIJA ČOP KRILATI KONJ		SMOLA INDUŠKIH SMOKEV				
PEČE KRUIH			15. IN 12. ČRKA ABECEDE SUROV ČLOVEK		MOLIBDEN PLANOTA V HRVATSKI		
IMATA ISTE LASTNOSTI, STA ...					PRITOK DRINE IZVIR		
GRUDEN IGOR		POLMER		ZAZNAMKI NA DOPISU NATRU			
AUSTEN JANE		EDINI IZVOD					
PRISLOV KRAJA		REKA V ČRNI GORI					AVTOR: ANICA HUDERNIK

ZA RAZVEDRILLO

NOČNI POHOD NA URŠLJO GORO

MIRA MIRKAC

Po mestu so se začele prižigati luči. Noč je prihajala. Moja otroka, Katja in Marko ter jaz smo, željni nočnega pohoda, pogumno korakali skozi mesto. Prijeten, oblačen, nič kaj mrzel večer je bil. Tam daleč je bilo videti luno, ki je vse te dni razsvetljevala noči. Tokrat smo je videli le delček, pa še ta je bil prekrit z oblaki. A v naših srcih je bilo veselje, ki je pregnalo tudi temo.

Pot nas je vodila skozi Meškove Sele. O tem kraju je pisatelj napisal veliko lepega. Led, ki je kar kipel od Poštarskega doma, nam je dal misliti, da moramo biti previdni. A pot se je spreminjala. Sneg, ki je prekrival te lepe stezice, nam je dal novo veselje. „Oh, kako lepa je ta romarska pot“, rečem otrokoma, ko se vzpenjamo po strmih grebenu. Naše mesto je

spokojno počivalo nekje daleč. Lep je bil pogled nanj in mi je v trenutku dvignil razpoloženje. Marko, ki je hodil pred mano, mi je s svojo naglavno svetilko razsvetljeval pot. Občudovala sem te lepe stezice, po katerih sem že tolikokrat hodila. A vedno so drugačne, vedno tako lepe.

Kratek postanek na travniku in okrepcilo iz našega nahrbtnika nam je prijalo in dalo otrokoma novih moči. Kmalu smo po skoraj kopni poti zopet začeli prehajati v sneg. Doživeli smo pravo zimsko veselje, ki ga mali Marko verjetno še ni videl. Komaj sem mu sledila po strmini, tako so je njegove noge varno bližale cesti. Pa zopet je sledila utrujenost. Z nešteto izrečenimi besedami, da je do vrha le še deset minut, sem pomagala otrokoma prebroditi težave tik pod vrhom.

Veliko in nepozabno veselje pa me je obdajalo, ko smo prišli na vrh. Imela sem občutek, da so se mi izpolnile vse želje. In, ko sem to noč zapuščala Uršljo goro, sem jo odnesla s seboj v spominu, ki se je kmalu zopet spremenil v hrepenenje po ponovnem srečanju...

PODPECA - DOLINA NAJŠTEVILČNEJŠIH GRADOV V EVROPI

GORAZD MLINŠEK

Morda zveni naslov bahavo, vendar res je tako! Poiščite na zemljevidu dolino v Evropi, ki bi imela na površini enega hektarja 48 grajskih poslopij. To je možno samo v Podpeci nad Crno, kjer je gradnja snežnih gradov postala tradicionalna.

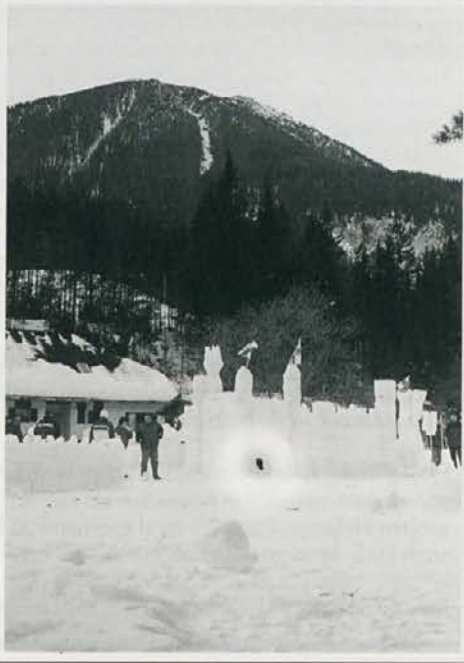
Tudi letos je bil kralj Matjaž zelo zadovoljen. Predramil se je iz globokega zimskega spanca in se z veseljem ozrl na svet pod njim. Pod sabo je v mesecu februarju lahko opazoval alpsko dolino Podpeco in se zadovoljno smehljat: „Ni je doline daleč naokoli, v kateri bi bilo na tako majhnem prostoru kar 48 gradov. In vsi so postavljeni meni v čast!“

In res je tako! V soboto, 30. januarja so se zbrali mladi in stari, ki imajo veselje do stare arhitekture pod Peco. V želji, da vsaka skupina zgradi iz umetnega in naravnega snega najlepše grajsko poslopje, so se udeležili akcije podjetja A.L.P. centra, turističnega društva iz Crne na Koroškem, občine Crna na Koroškem, je v poznih popoldanskih urah zrastle pod Peco 48 izredno lepih gradov. Nizka temperatura, okoli - 18 stopinj ni pregnala ustvarjalnega duha posameznih skupin, ki so se zbrale pod Matjažev Peco iz vse Slovenije. Vsaka grajska stavba je imela svojo umetniško vrednost. Kako dolgo pa bo ta vrednost opazna, pa je odvisno od vremena. Mrzel vremenski val je v začetku februarja pripomogel, da je uživalo v grajskem sprehodu med snežnimi gradovi več kot 3000 obiskovalcev iz vse Slovenije in drugod.

Kralj Matjaž še lahko eno leto mirno spi, saj se je le nekaj premaknilo v dobro zgornje Meziške doline, pa čeprav so to le prijetna, zimsko obarvana doživetja na snegu. ▲

Snežno kraljestvo v Podpeci

Foto.: Gorazd Mlinšek





a. sinica

b. in c. menišek

d. čopka

e. mlakarica

SINICA PRIPOVEDUJE

JAN POKERŠNIK
3.c OŠ Prežihovega Voranca
Ravne na Koroškem

Naj se vam najprej predstavim. Sem sinička, imam zlatorumen trebuh, sinjemoder rep, vrh glave pa je črnoder. Pravijo, da sem zelo lepa, zato imam veliko občudovalcev.

A kaj, ko mi moja lepota v hudi zimi nič ne pomaga. Prav bojim se je. Zebe me in hrano zelo težko najdem. Lahko me zaradi lakote doleti kruta smrt. Upam, da ljudje ne bodo pozabili name in na moje prijateljice, ki zimo preživimo doma in ne v toplih krajih. Najbolj vesela sem, kadar ljudje naredijo krmilnice in jih polnijo s semeni.

Zelo se veselim pomladi. Takrat bo toplo in poročila se bom. Potem bom dobila srčkane majhne siničke.

NAGAJIVI VRABEC

MARJETA MARKOVIČ
OŠ Prežihovega Voranca
Ravne na Koroškem

Sem vrabec. Pravijo, da sem nesramen, jaz pa pravim, da sem pogumen. Upam si jesti skupaj s kokošmi. Priletim v svinjak in kljuvam hrano iz korita. Gnezdo imam kar v žlebu. Tako imam vse pri roki. Mi vrabci ves dan letamo sem in tja. Čivkamo včasih jezno, včasih veselo, včasih glasno ali pa žalostno. Strašno smo simpatični. Brez nas bi bilo zelo dolgočasno. Vso zimo se podimo naokoli in iščemo zrnje. Spomnite se kdaj tudi na nas.



OD KOD, KAKO IN ZAKAJ?

OD KOD SI SE TI VZEL?
ZAKAJ V MENE SI STRMEL?
KAKO ZDAJ TI LETIŠ,
ČE VEČJI NISI OD MENE
IN NITI TAKO VELIK KOT
PIŠKAVA MIŠ?
SEVEDA, TI SI KOS,
KI VEDNO SI MI BOS.

BRIN REBOLJ
2. razred OŠ iz Maribora
Pesem je nastala
ob pogledu skozi okno.





**GOZDNO
GOSPODARSTVO
SLOVENJ GRADEC**

T R G O V I N A



**SPECIALIZIRANA TRGOVINA
ZA OSKRBO GOZDARSTVA**

**SLOVENJ GRADEC, Cesta na Štibus 1
Telefon 0602/501 620, faks 0602/42 684**

**RADLJE (Dvorec), Koroška cesta 68
Telefon 0602/71 423, faks 0602/71 239**

rokavice - gumi
rokavice - gozdarske
obleka gozdarska
škornji gumi s filcem
čevlji gozdarski
čevlji gozdarski lažji

drsnik komplet
meter gozdarski 15m
veriga vlečna 2 m
vrv jeklena Ø 10 mm
vrv jeklena Ø 12 mm
zagozda

svečka
meč Oregon
veriga 28 Z
veriga 32 Z
pila Ø 4,8 mm

motorna žaga
JONSERED 2054
motorna žaga
JONSERED 670
motorna žaga
HUSQVARNA 254 xp
motorna žaga
HUSQVARNA 268
olje za mešanico
olje za verigo (4l)



**SMO POOBLAŠČENI PRODAJALEC IN SERVISER
MOTORNIH ŽAG JONSERED
IN MOTORNIH ŽAG, KOS IN KOSILNIC:
HUSQVARNA, STIHL, JONSERED
Plačilo na obroke,
oziroma kompenzacija z lesom**

